

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

I N F O R M A C I J A
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 09. 2015.

Sarajevo, novembar/studeni 2015.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 30. 09. 2015. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I UVOD 1

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH 2

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
1.2. Struktura vlasništva	3
1.3. Kadrovi	6
2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilans stanja	8
2.1.1. Obaveze	13
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	17
2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	22
2.2. Profitabilnost	33
2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope	37
2.4. Likvidnost	40
2.5. Devizni rizik	48

III ZAKLJUČCI I PREPORUKE 50

P R I L O Z I

I UVOD

Poslovanje bankarskog sektora se već duži period odvija u nepovoljnom okruženju i u uvjetima stagnacije gospodarskog razvoja kao posljedice globalne finansijske i dužničke krize, recesije i odsustva privrednog rasta u zemljama EU zone. Neznatan ekonomski rast, teško stanje u realnom sektoru i brojni unutrašnji problemi uzrokovani političkim stanjem u zemlji, ograničeni pristup novim stabilnim izvorima finansiranja, negativno su se odrazili na stanje i perspektive bankarskog sektora. U prva tri kvartala ove godine, kao i prethodnih nekoliko godina, prisutne su manje oscilacije, odnosno promjene u oba smjera (pad ili rast) u bilansnoj sumi, te ključnim bilansnim kategorijama: depozitima, ukupnom kapitalu, kreditnim obavezama, novčanim sredstvima i kreditima. To ukazuje na već duže vremena prisutnu stagnaciju bankarskog sektora, što je i razumljivo, imajući u vidu okruženje u kojem posluju banke u F BiH, odnosno u BiH. Likvidnost, profitabilnost i kapitaliziranost sektora mogu se ocijeniti zadovoljavajućim, te se može zaključiti da je bankarski sektor i dalje ostao stabilan i siguran.

Na dan 30. 09. 2015. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka, kao i na kraju 2014. godine. Broj zaposlenih u bankama F BiH iznosio je 6.876, što je manje za 84 zaposlenika ili 1,2% u odnosu na kraj 2014. godine.

Bilansna suma bankarskog sektora na kraju trećeg kvartala 2015. godine iznosila je 16,6 milijardi KM, što je više za 3 % ili 482 miliona KM nego na kraju 2014. godine. Rast bilansne sume najvećim dijelom rezultat je rasta depozita i tekućeg finansijskog rezultata. Struktura aktive imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: povećanje učešća kredita sa 69,2% na 69,6% i smanjenje učešća novčanih sredstava sa 28,2% na 26,7%

Novčana sredstva su u devet mjeseci ove godine smanjena za 3% ili 124 miliona KM i sa 30. 09. 2015. godine iznosila su 4,4 milijarde KM.

Kreditni, kao najveća stavka aktive banaka, u prva tri kvartala ove godine zabilježili su rast od 3,6% ili 400 miliona KM, tako da su sa 30. 09. 2015. godine iznosili 11,6 milijardi KM. Kod zabilježenog kreditnog rasta u prvih devet mjeseci ove godine, treba imati u vidu uticaj, odnosno efekte promjene kursa CHF-u januaru 2015. godine, tako da je realno kreditni rast bio nešto manji (cca 3,4%). Navedeni kreditni rast najvećim dijelom je rezultat rasta kredita odobrenih stanovništvu. Krediti stanovništvu iznose 5,7 milijardi KM i zabilježili su rast od 5% ili 250 miliona KM, dok je učešće povećano sa 48,8% na 49,2% u ukupnim kreditima. Krediti privatnim preduzećima iznose 5,3 milijardi KM sa neznatnim rastom od 1% ili 78 miliona KM, a učešće je smanjeno sa 46,7% na 45,8%. Ukupni nekvalitetni krediti sa 30. 09. 2015. godine iznosili su 1,6 milijardi KM i zadržani su na istom nivou kao i na kraj 2014. godine. Učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima iznosi 13,5%, što je za 0,6 procentnih poena manje u odnosu na kraj 2014. godine, kada su iznosili 14,1%. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima na nekvalitetne kredite se odnosi 17,3%, a za stanovništvo ovaj pokazatelj iznosi 9,6%.

Ulaganja u vrijednosne papire u prva tri kvartala ove godine bilježe rast od 17,3% ili 138 miliona KM, što se najvećim dijelom odnosi na vrijednosne papire emitenta Vlada F BiH, kao i povećanje ulaganja u vrijednosne papire kod jedne banke u trećem kvartalu 2015. godine. Sa 30. 09. 2015. godine portfolio vrijednosnih papira iznosio je 940 miliona KM, sa učešćem u aktivi od 5,6%.

U strukturi izvora finansiranja banaka depoziti u iznosu od 12,6 milijardi KM i učešćem od 75,5% i dalje su najznačajniji izvor finansiranja banaka u F BiH. Ukupni depoziti u prvih devet mjeseci 2015. godine imali su rast od 3% ili 421 milion KM. S druge strane, štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, u prvih devet mjeseci 2015. godine, imali su rast od 5,6% ili 374 miliona KM i sa 30. 09. 2015. godine iznosili su 7,1 milijardu KM.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 0,9 milijardi KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednjih nekoliko godina, zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su smanjeni za cca 60% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM), a stopa pada u prvi devet mjeseci 2015. godine iznosila je 8,2% ili 84 miliona KM. Evidentno je da je finansijska podrška matičnih grupacija (uzeti krediti, depoziti i subordinisani dugovi) svojim bankama u F BiH, u posljednjih šest godina značajno reducirana, smanjena je za preko 70%, tako da će se kreditni rast u narednom periodu u F BiH sve više bazirati na rastu domaćih izvora finansiranja.

U prva tri kvartala 2015. godine ukupan kapital povećan je za 6% ili 155 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu dobiti tekućeg perioda, te dokapitalizacije kod četiri banke (58 miliona KM) i sa 30. 09. 2015. godine iznosio je 2,6 milijardi KM.

Regulatorni kapital na dan 30. 09. 2015. godine iznosio je 2,2 milijarde KM i veći je za 3% ili 58 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine, s manjom promjenom u strukturi.

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 30.09.2015. godine iznosila je 15,9%, što je za 0,1 procentni poen manje u odnosu na kraj 2014. godine, ali je i dalje je znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema za postojeći nivo izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Prema podacima iz bilansa uspjeha, na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH, za devet mjeseci 2015. godine ostvaren je pozitivan finansijski rezultat-dobit u iznosu od 174 miliona KM, što je za 40% ili 50 miliona KM više u odnosu na isti period prošle godine. Pozitivan finansijski rezultat od 181 milion KM ostvarilo je 15 banaka, a gubitak u poslovanju u iznosu od sedam miliona KM iskazan je kod dvije banke.

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 09. 2015. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. 12. 2014. godine. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 01. 07. 2008. godine.

U prva tri kvartala 2015. godine nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacionih dijelova banaka, što je posljedica finansijske krize i smanjenog obima poslovnih aktivnosti banaka.

Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže organizacionih dijelova tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacionog oblika, organizacione pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacionih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacionih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 24 (21 promjena na teritoriji Federacije BiH, 2 u Republici Srpskoj i 1 u Brčko Distriktu): osnovana su 3 nova organizaciona dijela, 9 organizacionih dijelova je ukinuto, a kod 12 su bile promjene.

Sa navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 30. 09. 2015. godine imale ukupno 566 organizacionih dijelova, što je manje za 0,9% u odnosu na 31. 12. 2014. godine.

Broj organizacionih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (36) je promijenjen u odnosu na 31. 12. 2014. godine, kada su bila 32 organizaciona dijela, što je povećanje od 12,5%.

Sa 30. 09. 2015. godine sedam banaka iz Federacije BiH imale su 49 organizacionih dijelova u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 12 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Četiri banke iz Republike Srpske imale su 36 organizacionih dijelova u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 30. 09. 2015. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 16 banaka.

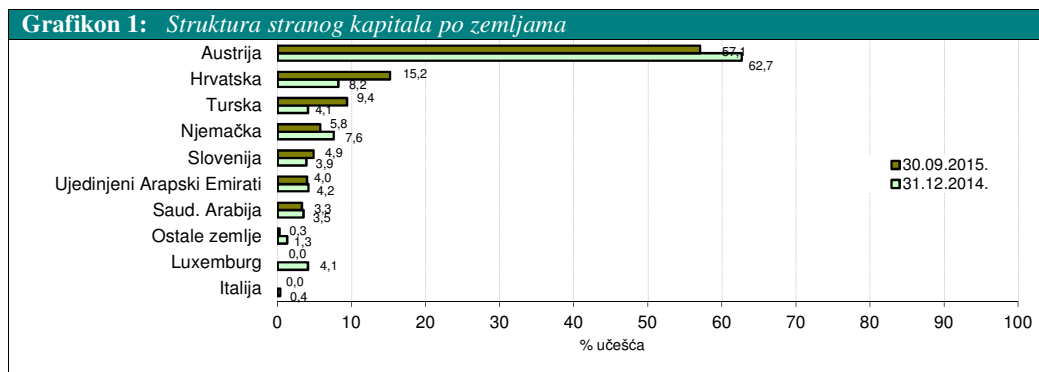
1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. 09. 2015. godine, ocijenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 16 banaka (94,1%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu² 1 banka (5,9%)

Od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. 09. 2015. godine stanje je promijenjeno u odnosu na kraj 2014. godine, kao rezultat izvršenih dokapitalizacija i promjena u vlasničkoj strukturi u dvije grupacije (prenos/stjecanje između članica grupacije): najveće učešće stranog kapitala od 57,1% imaju dioničari iz Austrije (pad učešća od 5,6 procentnih poena), slijedi učešće dioničara iz Hrvatske od 15,2% (porast učešća za sedam procentnih poena), te Turske od 9,4% (rast učešća od 5,3 procentna poena). Ostale zemlje imale su pojedinačno učešće manje od 6%.

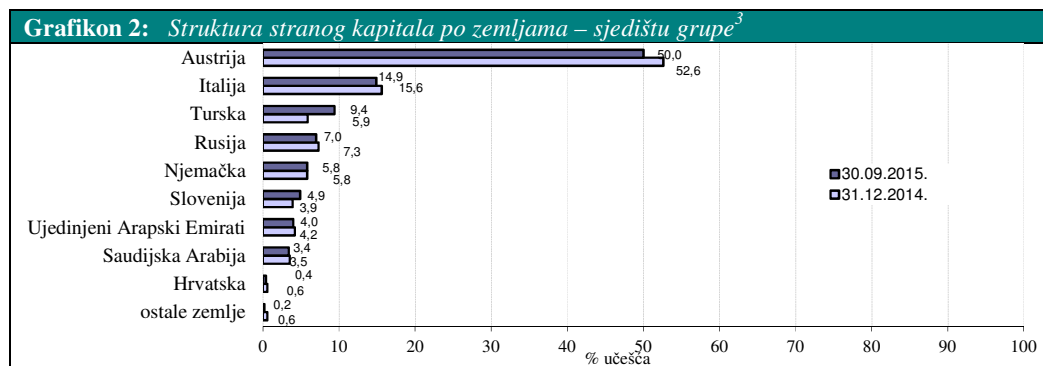

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je takođe

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

promijenjeno u odnosu na kraj 2014. godine: učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 50%, slijede italijanske banke s učešćem od 14,9%, učešće kapitala iz Turske iznosi 9,4%, te Rusije 7%. Ostale zemlje su imale pojedinačno učešće manje od 6%.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala.

-u 000 KM-

Tabela 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2013.		31.12.2014.		30.09.2015.	INDEKS	
1	2	3	4	5	6	7	8
Državne banke	51.618	2%	51.929	2%	52.016	2%	101
Privatne banke	2.256.327	98%	2.367.574	98%	2.522.832	98%	105
U K U P N O	2.307.945	100%	2.419.503	100%	2.574.848	100%	106

U prva tri kvartala 2015. godine ukupan kapital povećan je za 6% ili 155 miliona KM, što je neto efekat sljedećih promjena: rasta po osnovu dobiti iz tekućeg poslovanja u iznosu od 174 miliona KM i dokapitalizacije u četiri banke u iznosu od 58 miliona KM, te smanjenja zbog prenosa na obaveze za isplatu dividende u iznosu od 70 miliona KM i revalorizacionih rezevi za sedam miliona KM.

Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tabela 2: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2013.		31.12.2014.		30.09.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	32.364	2,7	32.364	2,6	31.643	2,5	100	98
Privatni kapital (rezidenti)	153.549	12,8	162.354	13,2	154.423	12,1	106	95
Strani kapital (nerezidenti)	1.017.822	84,5	1.038.832	84,2	1.087.823	85,4	102	105
U K U P N O	1.203.735	100,0	1.233.550	100,0	1.273.889	100,0	102	103

³ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

Grafikon 3: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u F BiH u prva tri kvartala 2015. godine je veći za 3,3% ili 40 miliona KM u odnosu na 31. 12. 2014. godine. Dionički kapital je povećan za 68 miliona KM dokapitalizacijom u četiri banke, a smanjen za 27,5 miliona KM zbog pokrića kumuliranih gubitaka na teret dioničkog kapitala u jednoj banci.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu F BiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. 09. 2015. godine iznosi 2,5% i manji je za 0,1 procentni poen u odnosu na 31. 12. 2014. godine.

Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu iznosi 12,1% i manje je za 1,1 procentni poen u odnosu na 31. 12. 2014. godine, posmatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, učešće je manje za 8 miliona KM neto, povećanjem učešća rezidenata nakon trgovanja i dokapitalizacije u jednoj banci i smanjenjem zbog pokrića kumuliranih gubitaka na teret dioničkog kapitala u jednoj banci.

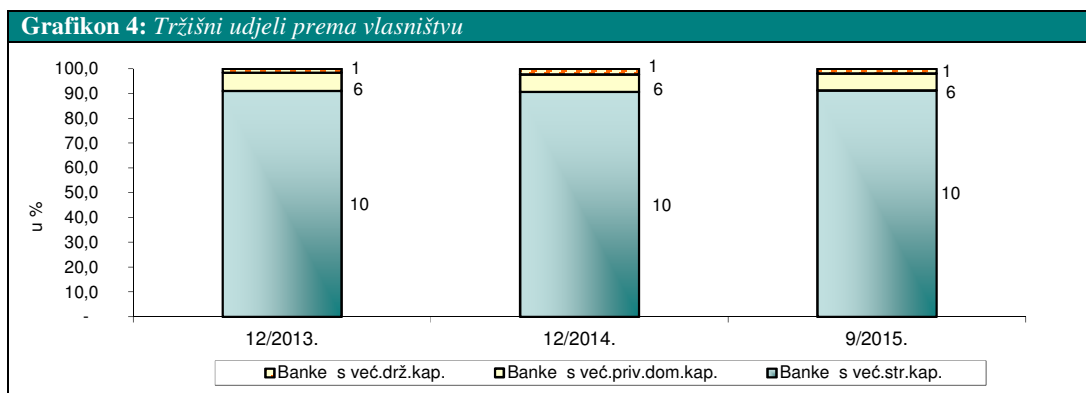
Učešće privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu povećano je za 1,2 procentna poena (sa 84,2% na 85,4%), posmatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, učešće je povećano za 49 miliona KM neto, odnosno povećano je dokapitalizacijom u tri banke, a smanjeno smanjenjem učešća nerezidenata nakon trgovanja sa rezidentima.

Tržišni udio banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 30. 09. 2015. godine iznosio je visokih 91,2%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 6,8%, a jedne banke s većinskim državnim kapitalom 2,0%.

- u % -

Tabela 3: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2013.			31.12.2014.			30.09.2015.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,2	1,6	1	2,1	2,3	1	2,0	2,0
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	9,2	7,4	6	7,8	7,1	6	7,2	6,8
Banke s većinskim stranim kapitalom	10	88,6	91,0	10	90,1	90,6	10	90,8	91,2
U K U P N O	17	100,0	100,0	17	100,0	100,0	17	100,0	100,0

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 30. 09. 2015. godine broj zaposlenih iznosio je 6.876, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim 97%.

Tabela 4: Zaposleni u bankama FBiH

BANKA	BROJ ZAPOSLENIH				INDEKS			
	31.12.2013.		31.12.2014.		30.09.2015.	3/2	4/3	
1	2	3	4	5	6	7	8	
Državne banke	200	3%	202	3%	189	3%	101	94
Privatne banke	6.851	97%	6.758	97%	6.687	97%	99	99
UKUPNO	7.051	100%	6.960	100%	6.876	100%	99	99
Broj banaka	17		17		17		100	100

Tabela 5: Kvalifikaciona struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH				INDEKS			
	31.12.2013.		31.12.2014.		30.09.2015.	4/2	6/4	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.673	52,1%	3.775	54,2%	3.799	55,3%	103	101
Viša stručna sprema	601	8,5%	587	8,5%	580	8,4%	98	99
Srednja stručna sprema	2.750	39,0%	2.571	36,9%	2.481	36,1%	93	96
Ostali	27	0,4%	27	0,4%	16	0,2%	100	59
UKUPNO	7.051	100,0%	6.960	100,0%	6.876	100,0%	99	99

U prvih devet mjeseci 2015. godine broj zaposlenih neznatno je smanjen (za 84 ili 1,2%).

Trend poboljšanja kvalifikacione strukture zaposlenih kroz povećanje učešća zaposlenih s visokom stručnom spremom je nastavljen i u posmatranom periodu 2015. godine, najviše kao rezultat smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 4% ili 90 radnika.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 6: Aktiva po zaposlenom

BANKE	31.12.2013.			31.12.2014.			30.09.2015.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	200	241.605	1.208	202	379.330	1.878	189	342.216	1.811
Privatne	6.851	15.204.945	2.220	6.758	15.771.200	2.334	6.687	16.289.992	2.436
UKUPNO	7.051	15.446.550	2.191	6.960	16.150.530	2.320	6.876	16.632.208	2.419

Na kraju posmatranog perioda, na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 2,4 miliona KM aktive (na kraju 2014. godine 2,3 miliona KM).

Tabela 7: Aktiva po zaposlenom po grupama			
Aktiva (000 KM)	31.12.2013.	31.12.2014.	30.09.2015.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
do 1.000	1	1	1
1.000 do 2.000	8	7	8
2.000 do 3.000	7	7	6
Preko 3.000	1	2	2
UKUPNO	17	17	17

Analički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,0 milion KM do 3,6 miliona KM aktive po zaposlenom. Šest banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,6 miliona KM.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovu izvještaja propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi „punog“ bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁴.

⁴ Državne banke u “punom bilansu” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.09.2015. godine kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 710 miliona KM.

2.1. Bilans stanja

Bilansna suma bankarskog sektora na kraju trećeg kvartala 2015. godine iznosila je 16,6 milijardi KM, što je više za 3% ili 482 miliona KM nego na kraju 2014. godine, uglavnom kao rezultat rasta depozita i tekućeg finansijskog rezultata. Trendovi u ključnim bilansnim kategorijama: depozitima, ukupnom kapitalu, kreditnim obavezama, novčanim sredstvima i kreditima su vrlo slični kao i u prethodnim periodima (manje promjene ili stagnacija), što je još uvijek uticaj finansijske i ekonomske krize i okruženja u kojem posluju banke u F BiH, odnosno u BiH.

- 000 KM-

Tabela 8: Bilans stanja

O P I S	31.12.2013.		31.12.2014.		30.09.2015.		INDEKS	
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.417.898	28,6	4.560.234	28,2	4.436.470	26,7	103	97
Vrijednosni papiri ⁵	562.513	3,6	801.289	5,0	939.676	5,6	142	117
Plasmani drugim bankama	51.960	0,3	50.836	0,3	104.612	0,6	98	206
Kredit	10.852.400	70,3	11.170.277	69,2	11.570.360	69,6	103	104
Ispravka vrijed.	1.165.928	7,5	1.160.481	7,2	1.168.896	7,0	100	101
Kredit - neto (kredit minus isp.vrijed.)	9.686.472	62,8	10.009.796	62,0	10.401.464	62,6	103	104
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	512.985	3,3	525.860	3,2	535.869	3,2	103	102
Ostala aktiva	214.722	1,4	202.515	1,3	214.117	1,3	94	106
UKUPNA AKTIVA	15.446.550	100,0	16.150.530	100,0	16.632.208	100,0	105	103
P A S I V A :								
OBAVEZE								
Depoziti	11.523.849	74,6	12.130.746	75,1	12.551.581	75,5	105	103
Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	
Obaveze po uzetim kreditima	1.039.381	6,7	1.026.503	6,4	942.635	5,7	99	92
Ostale obaveze	575.375	3,7	573.778	3,5	563.144	3,3	100	98
KAPITAL								
Kapital	2.307.945	15,0	2.419.503	15,0	2.574.848	15,5	105	106
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	15.446.550	100,0	16.150.530	100,0	16.632.208	100,0	105	103

- 000 KM-

Tabela 9: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

BANKE	31.12.2013.		31.12.2014.		30.09.2015.		INDEKS		
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	8 (5/3)	9 (7/5)	
1	2	3	4	5	6	7			
Državne	1	241.605	2%	379.330	2%	342.216	2%	157	90
Privatne	16	15.204.945	98%	15.771.200	98%	16.289.992	98%	104	103
UKUPNO	17	15.446.550	100%	16.150.530	100%	16.632.208	100%	105	103

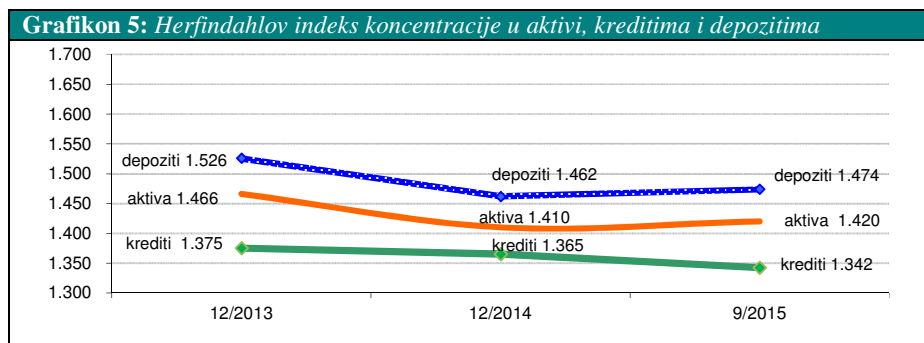
Kod većine banaka (10) aktiva je veća u odnosu na kraj 2014. godine, dok je kod preostalih banaka aktiva smanjena. Pet banaka imalo je umjerenu stopu rasta (između 5% i 10%), jedna banka ostvarila je nešto veći rast aktive (17,3%), dok su ostale banke imale niske stope rasta. Slično je i kod stopa pada, s napomenom da su tri banke imale umjerenu stopu pada bilansne sume (između 8% i 10%).c

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁶.

⁵ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospeljeća.

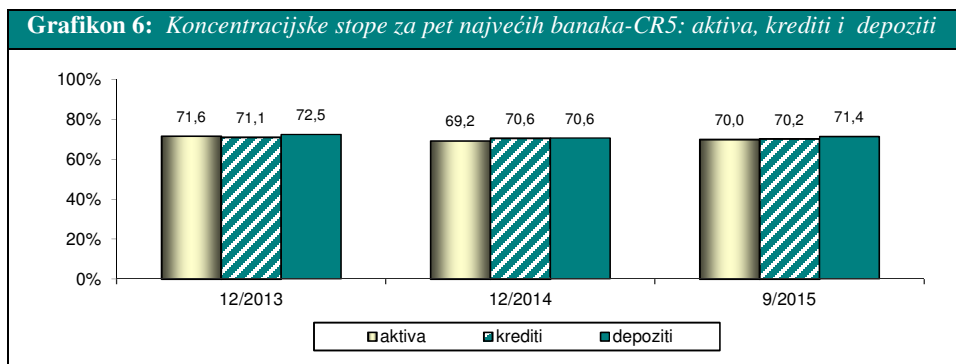
⁶ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je

U prva tri kvartala 2015. godini Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivima, kreditima i depozitima) je imao manje promjene: povećan je za aktivnu (10) i depozite (12), a smanjen za kredite (-23), tako da je sa 30. 09. 2015. godine za aktivnu iznosio 1.420, kredite 1.342 i depozite 1.474 jedinice, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁷.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa⁸ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivima, kreditima i depozitima. CR5 je, kao i Herfindahlov indeks koncentracije, neznatno promijenjen i za tržišno učešće iznosio je 70%, za kredite 70,2% i depozite 71,4%. Već duži period vrijednost CR5 ima neznatne, odnosno blage promjene u sve tri kategorije, ali i dalje je evidentna dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 70% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor može se analizirati i po kriterijumu pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktive⁹. Promjene u učešću u odnosu na kraj 2014. godine su neznatne, što je rezultat promjena aktive kod većine banaka.

U sistemu dominiraju dvije najveće banke (I grupa s aktivom preko dvije milijarde KM) s učešćem od 47,5%, slijedi učešće II grupe (tri banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) od 22,5%, a nešto manje učešće od 18,6% ima III grupa (četiri banke s aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde KM). Učešće IV najbrojnije grupe (s aktivom između 100 i 500 miliona KM) iznosi 10,9%,

koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

⁷ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

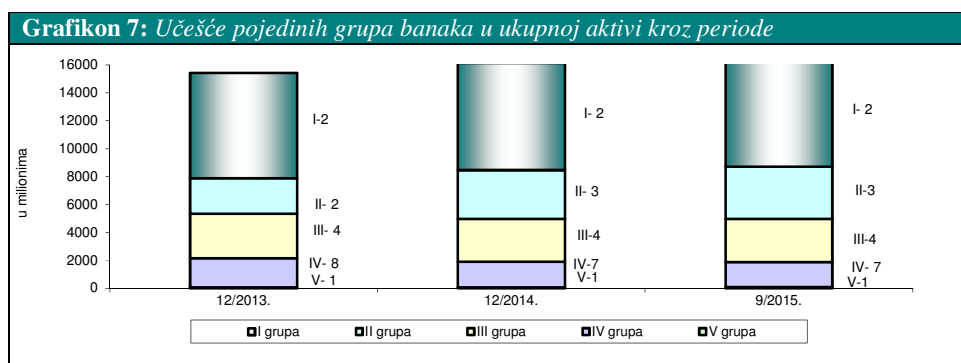
⁸ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

⁹ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

dok jedna banka u posljednjoj V grupi (s aktivom manjom od 100 miliona KM) ima učešće od neznatnih 0,5%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milionima KM).

Tabela 10: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode									
IZNOS AKTIVE	31.12.2013.			31.12.2014.			30.09.2015.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	7.546	48,8	2	7.685	47,6	2	7.908	47,5	2
II- 1000 do 2000	2.555	16,5	2	3.488	21,6	3	3.743	22,5	3
III- 500 do 1000	3.195	20,7	4	3.077	19,0	4	3.095	18,6	4
IV- 100 do 500	2.078	13,5	8	1.823	11,3	7	1.805	10,9	7
V- Ispod 100	73	0,5	1	78	0,5	1	81	0,5	1
UKUPNO	15.447	100,0	17	16.151	100,0	17	16.632	100,0	17

Blag rast bilansne sume od 3,0% ili 482 miliona KM, odnosno na nivo od 16,6 milijardi KM na kraju trećeg kvartala 2015. godine, najvećim dijelom rezultat je rasta depozita od 3,5% ili 421 milion KM, odnosno na nivo od 12,6 milijardi KM, te ukupnog kapitala od 6,4% ili 155 miliona KM iz osnova ostvarene dobiti tekućeg perioda, te dokapitalizacije kod četiri banke. Na kraju posmatranog perioda 2015. godine ukupan kapital je iznosio 2,6 milijardi KM. Nastavljen je trend smanjenja kreditnih obaveza, sa stopom od 8,2% ili 84 miliona KM, odnosno na nivo od 943 miliona KM.

Novčana sredstva u posmatranom periodu smanjena su za 2,7% ili 124 miliona KM, odnosno na nivo od 4,4 milijarde KM, kao rezultat, s jedne strane, blagog kreditnog rasta, ulaganja u vrijednosne papire i plasmana drugim bankama, a s druge strane, smanjenja kreditnih obaveza.

U prva tri kvartala 2015. godine ostvaren je kreditni rast od 3,6% ili 400 miliona KM, s napomenom da treba imati u vidu uticaj, odnosno efekte promjene kursa CHF-a u januaru 2015. godine, tako da je realno kreditni rast iznosio cca 3,4%. Krediti su sa 30. 09. 2015. godine iznosili 11,6 milijardi KM.

Ulaganja u vrijednosne papire bilježe značajan rast od 17,3% ili 138 miliona KM (u 2014. godini rast je iznosio 42,4% ili 239 miliona KM), što se najvećim dijelom odnosi na vrijednosne papire emitenta Vlada F BiH. Sa 30. 09. 2015. godine portfolio vrijednosnih papira iznosio je 940 miliona KM, što je učešće u aktivi od svega 5,6%.

Portfolio vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfolio za trgovanje) imao je rast od 22,2% ili 130 miliona KM (najviše rezultat značajnijeg povećanja ulaganja u vrijednosne papire kod jedne banke u trećem kvartalu 2015. godine), iznosio je 717 miliona KM, a vrijednosni papiri koji se drže do dospeljeća povećani su za 3,9%, odnosno sa 215 miliona KM na 223

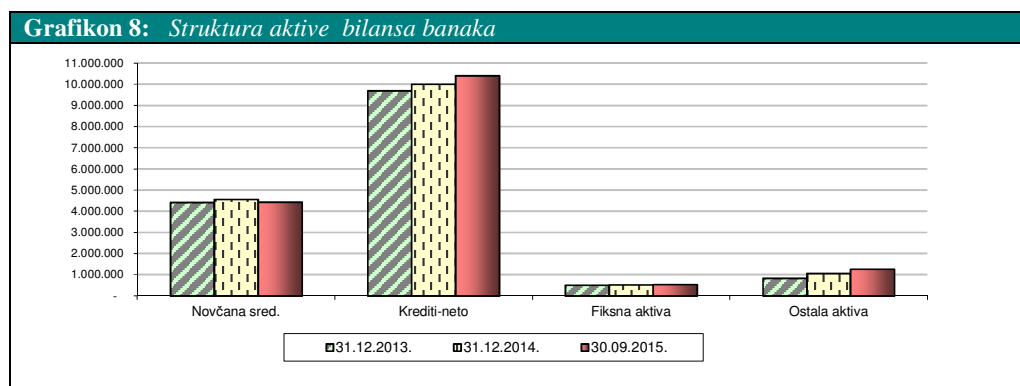
miliona KM. U oba portfolija nalaze se i vrijednosni papiri koje je emitovala Vlada F BiH¹⁰ ukupne vrijednosti 424 miliona KM, te vrijednosni papiri emitenta Vlada Republike Srpske u iznosu od 114 miliona KM. Takođe, u portfoliju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emitenti domaća preduzeća ukupno u iznosu od tri miliona KM. Preostali dio portfolija vrijednosnih papira u iznosu od cca 399 miliona KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU, a manjim dijelom na korporativne obveznice, prvenstveno banaka iz EU. Rast ulaganja u vrijednosne papire u 2015. godini posljedica je, prije svega, rasta izloženosti prema Vladi F BiH po osnovu kupovine trezorskih zapisa i obveznica, koja je u tri kvartala 2015. godine povećana sa 355 miliona KM na 398 miliona KM.

U prva tri kvartala 2015. godine Vlada F BiH emitovala je 11 tranši trezorskih zapisa ukupno nominalne vrijednosti 238 miliona KM, od toga je u trećem kvartalu dospjelo 78 miliona KM, tako da stanje sa 30. 09. 2015. godine iznosi 160 miliona KM, odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost je 159,8 miliona KM.

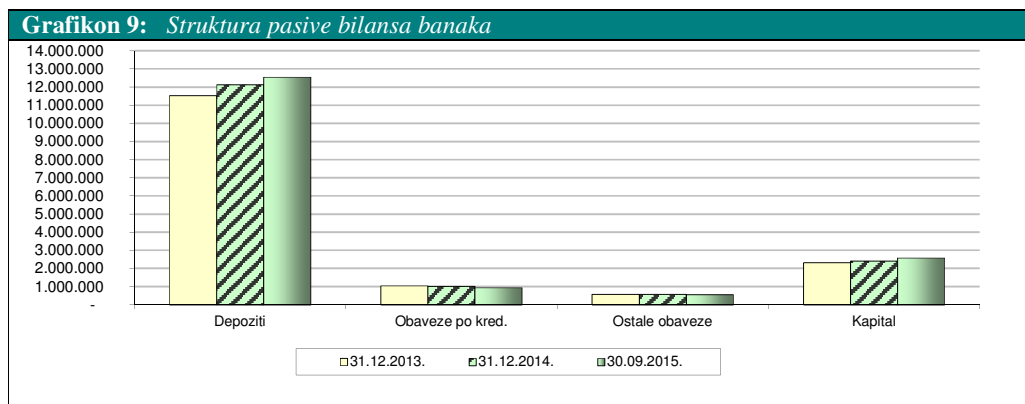
Pored trezorskih zapisa, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i tržišne obveznice emitenta Vlade F BiH. U maju i junu 2015. godine emitovane su dvije tranše obveznica nominalne vrijednosti po 30 miliona KM, a u augustu jednu tranšu od 20 miliona KM, s napomenom da su banke kupile ukupno 62,6 miliona KM. Stanje nominalne vrijednosti obveznica sa 30. 09. 2015. godine iznosi 239 miliona KM (na kraju 2014. godine 255 miliona KM). Veći dio trezorskih zapisa i tržišnih obveznica, knjigovodstvene vrijednosti 328 miliona KM klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju, a ostatak u iznosu od 70 miliona KM u portfelj koji se drži do dospelja.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (940 miliona KM) analizira prema izloženosti po zemljama, najveće je učešće od 57,6% BiH (na kraju 2014. godine 56,6%), zatim slijede Austrija s učešćem od 12,9%, Rumunija 10,8%, Francuska 3,7% itd.

U sljedećim grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

¹⁰ Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Vlada F BiH.

U strukturi pasive bilansa banaka depoziti su s iznosom od 12,6 milijardi KM i učešćem od 75,5% i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Dugogodišnji trend pada kreditnih obaveza nastavljen je i u 2015. godini, i nakon pada od 8,2%, učešće kreditnih obaveza koje iznose 0,9 milijardi KM, smanjeno je sa 6,4% na 5,7%, dok je učešće kapitala, koji je sa 30. 09. 2015. godine iznosio 2,6 milijardi KM, povećano sa 15,0% na 15,5%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: povećanje učešća kredita sa 69,2% na 69,6% i smanjenje učešća novčanih sredstava sa 28,2% na 26,7%.

- u 000 KM-

Tabela 11: Novčana sredstva banaka

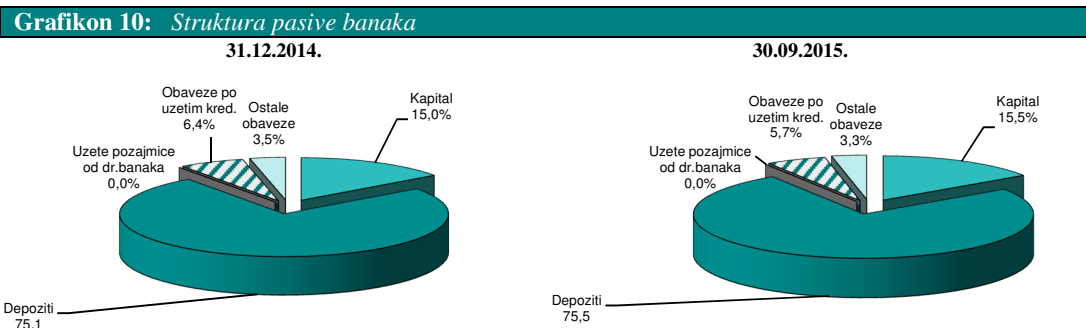
NOVČANA SREDSTVA	31.12.2013.		31.12.2014.		30.09.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	431.592	9,8	456.750	10,0	567.581	12,8	106	124
RR kod CB BiH	2.622.277	59,4	2.854.559	62,6	2.889.919	65,1	109	101
Računi kod depoz.inst.u BiH	25.181	0,5	22.759	0,5	1.169	0,0	90	5
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.338.347	30,3	1.225.850	26,9	977.590	22,1	92	80
Novč. sred. u procesu naplate	501	0,0	316	0,0	211	0,0	63	67
UKUPNO	4.417.898	100,0	4.560.234	100,0	4.436.470	100,0	103	97

Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u prvih devet mjeseci 2015. godine povećana su neznatnih 1% ili 35 miliona KM i sa 30. 09. 2015. godine iznosila su 2,9 milijardi KM ili 65,1% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2014. godine 62,6%). Kontinuirani pad sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu nastavljen je i u posmatranom periodu 2015. godine (posljedica odliva, odnosno povlačenja depozita nerezidenata, prije svega matičnih grupacija, kao i otplate dospjelih kreditnih obaveza), ova sredstva su smanjena za 20% ili 248 miliona KM i iznosila su 1,0 milijardu KM ili 22,1% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2014. godine 26,9%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon rasta od 24% ili 111 miliona KM, sa 30. 09. 2015. godine imale gotovog novca u iznosu od 568 miliona KM, što je 12,8% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su uticaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: učešće domaće valute u posmatranom periodu povećano je sa 70,2% na 74,0%, a za istu promjenu je smanjeno učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 30. 09. 2015. godine daje se u sljedećem grafikonu:

U prvih devet mjeseci 2015. godine učešće depozita (75,5%), kao najznačajnijeg izvora finansiranja banaka, je povećano za 0,4 procentna poena, dok je kontinuirani trend smanjenja učešća kreditnih obaveza, drugog po visini izvora, nastavljen i u 2015. godini (za 0,7 procentnih poena, odnosno na 5,7%).

Depoziti su 30. 09. 2015. godine iznosili 12,6 milijardi KM, te su i dalje najveći izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 0,9 milijardi KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednjih nekoliko godina, zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su smanjeni za cca 60% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM), a stopa pada u posmatranom periodu 2015. godine iznosila je 8,2% ili 84 miliona KM. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 110 miliona KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 6,4%.

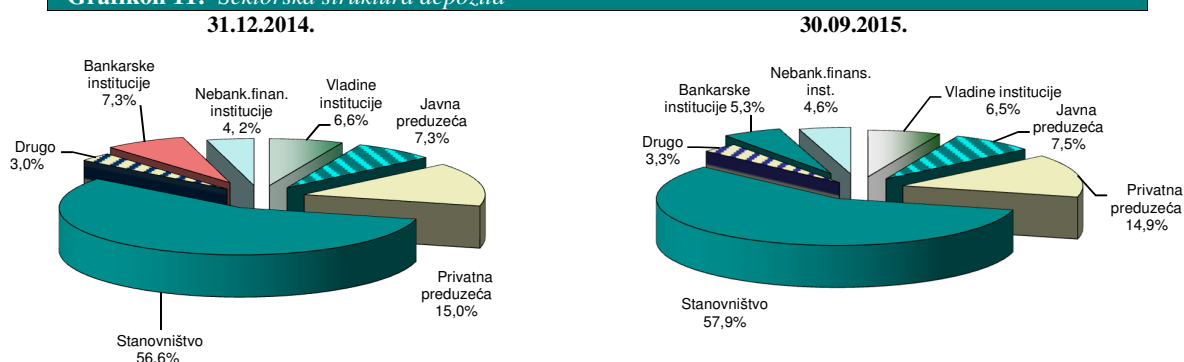
Banke su sa 30. 09. 2015. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (pet od ukupno 28), na koje se odnosi 74% ukupnih kreditnih obaveza: European Investment Bank (EIB), TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), UniCredit Bank Austria AG, Svjetska banka - World Bank i European fund for Southeast Europe (EFSE).

Kapital je sa 30. 09. 2015. godine iznosio 2,6 milijardi KM, što je za 6,4% ili 155 miliona KM više nego na kraju 2014. godine, što se u najvećim dijelom odnosi na finansijski rezultat (dobit) ostvaren u prvih devet mjeseci 2015. godine, te dokapitalizacije kod četiri banke (58 miliona KM).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju posmatranog perioda samo se 5,9% odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

Tabela 12: Sektorska struktura depozita¹¹

SEKTORI	31.12.2013.		31.12.2014.		30.09.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	565.533	4,9	795.985	6,6	820.202	6,5	141	103
Javna preduzeća	1.076.527	9,3	883.463	7,3	938.526	7,5	82	106
Privatna preduzeća i druš.	1.668.034	14,5	1.821.094	15,0	1.875.614	14,9	109	103
Bankarske institucije	1.012.274	8,8	886.007	7,3	660.484	5,3	88	75
Nebankarske finans.instit.	535.915	4,7	517.110	4,2	579.289	4,6	96	112
Građani	6.366.218	55,2	6.863.296	56,6	7.262.645	57,9	108	106
Ostalo	299.348	2,6	363.791	3,0	414.821	3,3	122	114
UKUPNO	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	12.551.581	100,0	105	103

Grafikon 11: Sektorska struktura depozita

U prva tri kvartala 2015. godine došlo je do manjih promjena u sektorskoj strukturi depozita, koje su, s jedne strane, najvećim dijelom rezultat rasta depozita stanovništva, te ostalih sektora, izuzev depozita bankarskih institucija, koji imaju trend pada već nekoliko godina.

Depoziti stanovništva imaju kontinuirani rast u posljednjih nekoliko godina, u prvih devet mjeseci 2015. godine imali su rast od 6% ili 399 miliona KM, a učešće u ukupnim depozitima povećano je sa 56,6% na 57,9%, tako da su depoziti ovog sektora s iznosom od 7,3 milijarde KM i dalje najveći izvor finansiranja banaka. Analitički podaci pokazuju da je kod 15 od 17 banaka učešće depozita ovog sektora najveće, a kreće se u rasponu od 40% do 83%, odnosno u devet banaka je veće od 50%.

Drugi po visini i učešću sektorski izvor su depoziti privatnih preduzeća. Nakon rasta u 2014. godini od 9% ili 153 miliona KM, u prvih devet mjeseci 2015. godine zabilježen je blagi rast od 3% ili 55 miliona KM, odnosno iznosili su 1,9 milijardi KM, što je učešće od 14,9% (-0,1 procentni poen).

Depoziti javnih preduzeća su u posmatranom periodu povećani za 6% ili 55 miliona KM i sa 30. 09. 2015. godine iznosili su 939 miliona KM ili 7,5% ukupnih depozita (+ 0,2 procentna poena).

Depoziti bankarskih institucija, pod uticajem krize, smanjenog obima kreditiranja i viška likvidnosti, već nekoliko godina imaju trend značajnog smanjenja, što rezultira i padom učešća. Depoziti ovog sektora smanjeni su od kraja 2009. godine do 30.09. 2015. godine za cca 70% ili 1,5 milijardi KM. Negativna kretanja u nivou sredstava ovog sektora u prethodnim godinama najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno povrata sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

¹¹ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

U prvih devet mjeseci 2015. godine depoziti bankarskih institucija smanjeni su za 25% ili 226 miliona KM i sa 30. 09. 2015. godine iznosili su 660 miliona KM, što je uticalo na pad učešća u ukupnim depozitima sa 7,3% na 5,3%. Ova sredstva su za 283 miliona KM manja od kreditnih obaveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor finansiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inostranstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija, s napomenom da se ročnost značajno promijenila u korist kratkoročnih depozita, koji su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih ograničenja, odnosno 69 miliona KM ili 13% oročenih depozita iz grupacije ima dospijeće do kraja 2015. godine, dok u 2016. godini dospijeva 174 miliona KM ili 33%. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obaveza, već duži period jedan broj banaka ima problem održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju kontinuirano raditi na osiguranju kvalitetnijih izvora po ročnosti, kako bi se intenzivirao rast kreditnih plasmana.

Treba istaći da se 83% ili 551 milion KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Finansijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrisana u tri velike banke (83%). Na ovaj način u ranijem periodu banke u većinskom stranom vlasništvu imale su finansijsku podršku i osiguran priliv novih sredstava za finansiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obaveze i subordinisani dugovi, finansijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod 11 banaka), sa 30. 09. 2015. godine iznosi jednu milijardu KM ili 5,5% ukupne pasive bankarskog sektora, što je manje nego na kraju 2014. godine (1,2 milijarde KM ili 7,4% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju učešće od 4,5% (na kraju 2014. godine 6,4%), a u ukupnim kreditnim obavezama 27,6% su kreditne obaveze prema grupaciji (učešće je veće za 0,6 procentnih poena). U odnosu na kraj 2014. godine ova sredstva su smanjena za 24% ili 288 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu redovnih dospijea (depoziti su smanjeni za 29,4% ili 230 miliona KM, kreditne obaveze za 6,1% ili 17 miliona KM i subordinirani krediti za 29,2% ili 41 milion KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, već nekoliko godina prisutan je trend smanjenja izloženosti prema grupaciji, kako u depozitnim izvorima, tako i u kreditnim, najvećim dijelom po osnovu redovnih plaćanja dospjelih obaveza. Evidentno je da je finansijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast u narednom periodu u F BiH morati više finansirati iz rasta domaćih izvora. Posebno treba istaći da su depozitna sredstva koje neke banke dobiju od matičnih grupacija, u posljednje dvije godine najvećim dijelom kratkoročnog dospijea (najčešće jedan do dva mjeseca) i u funkciji su održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih limita, te zato ne predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročno finansiranje.

U uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja, nezadovoljavajuće ročne strukture domaćih depozitnih izvora, očekivanog daljeg smanjenja stranih izvora finansiranja, problem nepovoljne ročne strukture izvora finansiranja, primarno depozita, kao i njihovog rasta, u narednom periodu biće u fokusu kod većine banaka.

Depoziti ostalih sektora takođe su imali blagi rast: vladinih institucija 3% ili 24 miliona KM, i nebankarskih finansijskih institucija 12% ili 62 miliona KM. Navedeno je rezultiralo neznatnim promjenama u učešću.

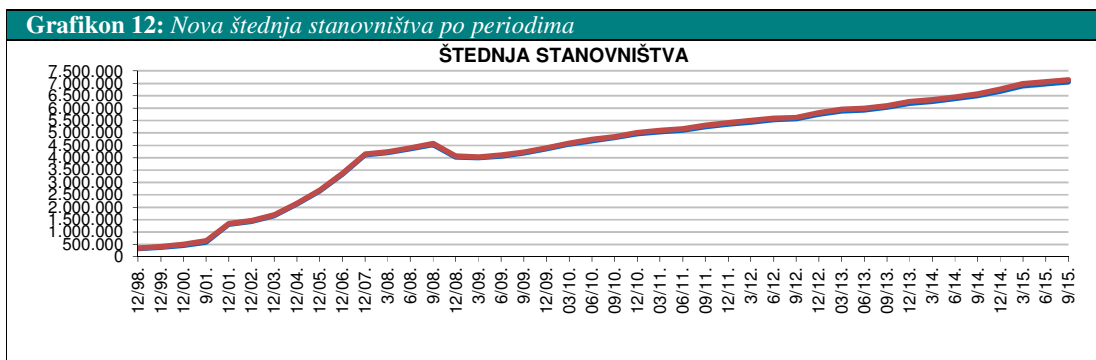
Valutna struktura depozita sa 30. 09. 2015. godine neznatno je promijenjena: depoziti u domaćoj valuti, nakon blagog rasta od 4,7% ili 289 miliona KM, povećali su učešće sa 50,8% na 51,4% i iznosili su 6,5 milijardi KM, a depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO) iznosili su 6,1 milijardu KM, što je učešće od 48,6% (-0,6 procentnih poena). Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju trećeg kvartala 2015. godine neznatno je

promijenjena: sredstva rezidenata u iznosu od 11,6 milijardi KM imala su učešće 92,2% (+1,8 procentnih poena), a depoziti nerezidenata iznosili su jednu milijardu KM, što je 7,8% ukupnih depozita. Rast učešća depozita rezidenata, s jedne strane, rezultat je njihovog nominalnog rasta od 5,5% ili 606 miliona KM, a s druge strane, pada depozita nerezidenata za 15,9% ili 185 miliona KM. Depoziti nerezidenata u posljednjih nekoliko godina imaju kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, u prvih devet mjeseci 2015. godine imali su rast od 5,6% ili 374 miliona KM i sa 30. 09. 2015. godine prešli su iznos od sedam milijardi KM, odnosno iznosili su 7,07 milijardi KM.

Tabela 13: Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			I N D E K S	
	31.12.2013.	31.12.2014.	30.09.2015.	3/2	4/3
	1	2	3	4	5
Državne	65.179	73.072	77.215	112	106
Privatne	6.135.711	6.618.891	6.988.408	108	106
UKUPNO	6.200.890	6.691.963	7.065.623	108	106

U dvije najveće banke nalazi se 56% štednje, dok osam banaka ima pojedinačno učešće manje od 2%, što iznosi 9,1% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 40% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 60% u stranoj.

Tabela 14: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			I N D E K S				
	31.12.2013.	31.12.2014.	30.09.2015.	3/2	4/3			
	1	2	3	4	5			
Kratkoročni štedni depoziti	2.911.827	47,0%	3.129.098	46,8%	3.386.604	47,9%	107	108
Dugoročni štedni depoziti	3.289.063	53,0%	3.562.865	53,2%	3.679.019	52,1%	108	103
UKUPNO	6.200.890	100,0%	6.691.963	100,0%	7.065.623	100,0%	108	106

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2014. godine neznatno je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 8% ili 258 miliona KM i dugoročnih za 3% ili 116 miliona KM, što je rezultiralo neznatnim padom učešća dugoročnih depozita sa 53,2% na 52,1%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH, nakon izbijanja finansijske krize došlo je

do povećanja iznosa osiguranog depozita, a posljednjom odlukom Upravnog odbora Agencije za osiguranje depozita BiH iz dvanaestog mjeseca 2013. godine limit osiguranog depozita povećan je sa 35.000 KM na 50.000 KM, sa primjenom počev od 01.01.2014. godine. Sve poduzete aktivnosti usmjerene su na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i ukupni ekonomski sistem F BiH i BiH.

Sa 30. 09. 2015. godine ukupno 16 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licencu Agencije za osiguranje depozita u BiH). Jedna banka ne može aplicirati za prijem, jer ne ispunjava kriterijume koje je propisala Agencija za osiguranje depozita BH (zbog postojećeg kompozitnog ranga).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹² banaka u F BiH na dan 30. 09. 2015. godine iznosio je 2,2 milijarde KM.

Treba istaći da je FBA, u cilju usklađivanja sa međunarodnim standardima regulatornog kapitala, sredinom 2014. godine donijela novu Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti (dalje Odluka), što predstavlja inovirani koncept kapitala, u kojem su ranije propisani i primijenjivani minimalni standardi u upravljanju kapitalom dopunjeni dodatnim mjerama za jačanje i očuvanje kapitala. Nove i izmijenjene odredbe imale su uticaj na formu i sadržaj regulatornih izvještaja u segmentu kapitala, s obavezom primjene od 30. 09. 2014. godine.

-u 000 KM-

Tabela 15: Regulatorni kapital						
O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	30.09.2015.	INDEKS		
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)	
1.a.Osnovni kapital prije umanjenja	2.155.188	1.991.385	2.071.026	92	104	
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.200.644	1.230.459	1.270.799	102	103	
1.2. Iznos emisionih ažia	136.485	136.485	132.667	100	97	
1.3.Rezerve i zadržana dobit	818.059	624.441	667.560	76	107	
1.b.Odbitne stavke	294.629	219.589	200.781	75	91	
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	112.610	122.705	140.963	109	115	
1.2. Gubitak iz tekuće godine	140.445	50.868	7.088	36	14	
1.3. Trezorske dionice	156	81	81	52	100	
1.4.. Iznos nematerijalne imovine	41.418	41.873	48.124	101	115	
1.5. Odložena poreska sredstva	N/a	2.780	2.791	N/a	100	
1.6.Negativne revalorizacijske rezerve	N/a	1.282	1.734	N/a	135	
1. Osnovni kapital (1a-1b)	1.860.559	80% 1.771.796	81% 1.870.245	83%	95 106	
2. Dopunski kapital	457.047	20% 412.922	19% 372.254	17%	90 90	
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.091	3.091	3.090	100	100	
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	215.083	229.895	241.680	107	105	
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve	N/a	23.703	17.531	N/a	74	
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti	71.984	N/a	N/a	N/a	N/a	
2.5. Iznos subordinisanih dugova	165.473	154.814	108.534	94	70	
2.5. Hibridne stavke i ostali instrumenti	1.416	1.419	1.419	100	100	
3. Kapital (1 + 2)	2.317.606	100% 2.184.718	100% 2.242.499	100%	94 103	
4. Odbitne stavke od kapitala	159.710	203.077	212.608	127	105	
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih lica koji prelazi 5% osn.kap.	2.844	1.678	1.343	59	80	
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	156.866	199.890	210.510	127	105	
4.3. Ostale odbitne stavke	0	1.509	755	N/a	50	
5. Neto kapital (3- 4)	2.157.896	1.981.641	2.029.891	92	102	

U prva tri kvartala 2015. godine kapital¹³ je povećan za 3% ili 58 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine, a promjene u osnovnom i dopunskom kapitalu su uticale na izmjenu strukture regulatornog

¹² Regulatorni kapital definiran čl. 7, 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH”, broj 46/14).

¹³ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac I-Tabela A).

kapitala. Osnovni kapital je povećan za 6% ili 98 miliona KM, dok je dopunski smanjen za 10% ili 41 milion KM.

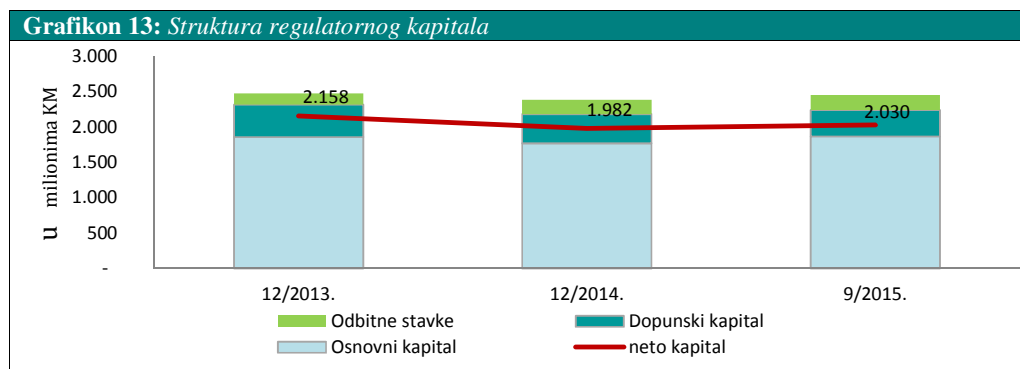
Rast osnovnog kapitala je najvećim dijelom po osnovu uključivanja (prenosa iz dopunskog u osnovni kapital) ostvarene dobiti za 2014. godinu. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit (15 banaka) u iznosu od 166 miliona KM raspoređena je na sljedeći način: 29% ili 49 miliona KM u osnovni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su dio dobiti u iznosu od 0,3 miliona KM rasporedile za djelimično pokriće akumuliranih gubitaka, četiri banke su donijele odluku o isplati dividende (ukupno 55 miliona KM), dok je jedna banka ostvarenu dobit od 62 miliona KM rasporedila u zadržanu dobit, ali ista nije stavka osnovnog kapitala. Takođe, jedna banka je, pored isplate dividende iz dobiti za 2014. godinu, dodatno rasporedila za dividendu i iznos od 15 miliona KM iz zadržane dobiti. Na povećanje osnovnog kapitala uticala je i dokapitalizacija dvije banke u iznosu od 36 miliona KM, te povećanja dioničkog kapitala dvije banke novom emisijom (konverzijom subordinisanog duga) u iznosu od 22 miliona KM i jedne banke tehničkom emisijom iz rezervi u iznosu od 10 miliona KM.

Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su smanjene za 19 miliona KM, kao rezultat smanjenja po osnovu djelimičnog pokrića nepokrivenih gubitaka kod četiri banke u iznosu od 33 miliona KM (od čega se na jednu banku odnosi 32 miliona KM) na teret dioničkog kapitala i/ili rezervi, te povećanja nematerijalne imovine.

Dopunski kapital je smanjen za 10% ili 41 milion KM, a najveći uticaj je imalo smanjenje subordinisanih dugova za 46 miliona KM, zbog već navedene konverzije u dionički kapital i po osnovu redovnog dospjeća.

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilansnim i vanbilansnim stavkama i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 30. 09. 2015. godine iznosila 210 miliona KM, što je za 5% ili 11 miliona KM više nego na kraju 2014. godine (u 2014. godini ova stavka je povećana za 30% ili 46 miliona KM).

U narednom grafikonu je data struktura regulatornog kapitala.

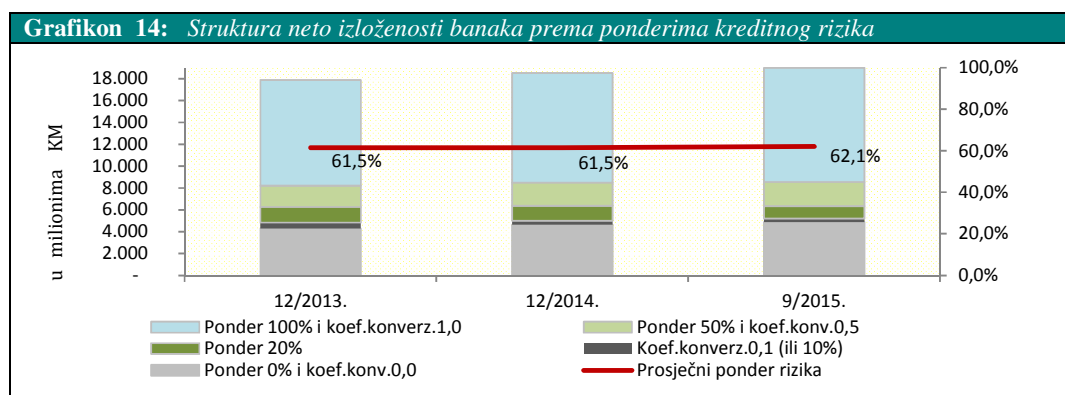
Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, povećan za 2% ili 48 miliona KM i sa 30. 09. 2015. godine iznosi dvije milijarde.

Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sistema, zavisi, s jedne strane, od nivoa neto kapitala, a s druge, od ukupnog rizika aktive (rizik aktive bilansa i vanbilansa i ponderisanog operativnog rizika).

U narednoj tabeli daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za vanbilansne stavke.

-u 000 KM-

Tabela 16: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika					
O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	30.09.2015.	INDEKS	
				5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	17.893.904	18.518.813	18.989.580	103	103
1 Aktiva bilansa stanja	14.969.445	15.627.474	16.096.991	104	103
2. Vanbilansne pozicije	2.924.459	2.891.339	2.892.589	99	100
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	4.198.260	4.598.235	4.835.494	110	105
Ponder 20%	1.424.069	1.361.199	1.173.809	96	86
Ponder 50%	33.110	54.096	47.765	163	88
Ponder 100%	9.314.006	9.613.944	10.039.923	103	104
Koef.konverzije 0,0	86.947	52.453	49.439	60	94
Koef.konverzije 0,1	550.966	356.611	299.097	65	84
Koef.konverzije 0,5	1.916.076	2.073.404	2.150.548	108	104
Koef.konverzije 1,0	370.470	408.871	393.505	110	96
RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	10.998.977	11.394.469	11.797.259	104	104
Prosječni ponder rizika	61,5%	61,5%	62,1%	100	101

Ukupna neto izloženost banaka (prije primjene pondera) u tri kvartala 2015. godine je povećana za 3% ili 471 milion KM, na šta je uticao rast bilansnih stavki (3% ili 469 miliona KM), najviše kao neto efekat rasta stavki koji se ponderišu sa ponderom 0% i 100% (što se najvećim dijelom odnosi na rast kreditnog portfolija) i pada stavki s ponderom 20%, dok su vanbilansne stavke skoro nepromijenjene. Rezultat navedenog je rast prosječnog pondera rizika sa 61,5% na 62,1%.

Suprotan smjer kretanja imao je ponderisani operativni rizik (POR), koji je neznatno smanjen (1%) i iznosi 977 miliona KM. Sve to je rezultiralo blagim povećanjem iznosa ukupnog rizika aktive (3%).

Sa 30. 09. 2015. godine učešće rizika aktive bilansa i vanbilansa (izloženost kreditnom riziku) iznosilo je 92%, a operativnom riziku 8%.

Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 30. 09. 2015. godine iznosila je 12,6%, što je na istom nivou kao i na kraju 2014. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁴ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ukupnog rizika aktive. Ovaj koeficijent je na nivou

¹⁴ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

bankarskog sektora sa 30. 09. 2015. godine iznosio 15,9%, što je za 0,1 procentni poen manje u odnosu na kraj 2014. godine.

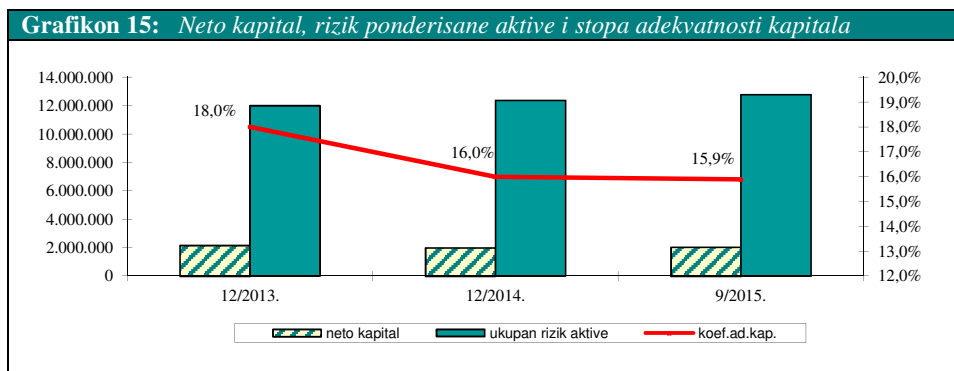
Takođe, pokazatelj snage i kvaliteta kapitala je odnos osnovnog kapitala (Tier I) i ukupnog rizika aktive, koji sa 30. 09. 2015. godine na nivou bankarskog sektora iznosi 14,6%. Bitna odredba nove Odluke je i obaveza banaka da dio osnovnog kapitala koji je iznad 6% iznosa ukupnog rizika aktive, namijene za pokriće rizika koji se odnose na preventivnu zaštitu od potencijalnih gubitaka u vrijeme krize, odnosno stresnih situacija, kroz zaštitni sloj za očuvanje kapitala, koji je ovom Odlukom propisan u iznosu od 2,5% od iznosa ukupnog rizika aktive. Uvedena su i druga dva zaštitna sloja - protuciklični zaštitni sloj i zaštitni sloj za sistemski rizik, koje bi FBA u slučaju potrebe utvrdila posebnom odlukom.

Banke su takođe, prema novoj Odluci, dužne da osiguraju i održavaju stopu finansijske poluge kao dodatnu sigurnosnu i jednostavnu kapitalnu zaštitu, najmanje u iznosu od 6%, počev sa stanjem na dan 31. 12. 2015. godine, uz obavezu kvartalnog izvještavanja od 30. 09. 2014. godine. Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora na dan 30. 09. 2015. godine iznosi 9,7%.

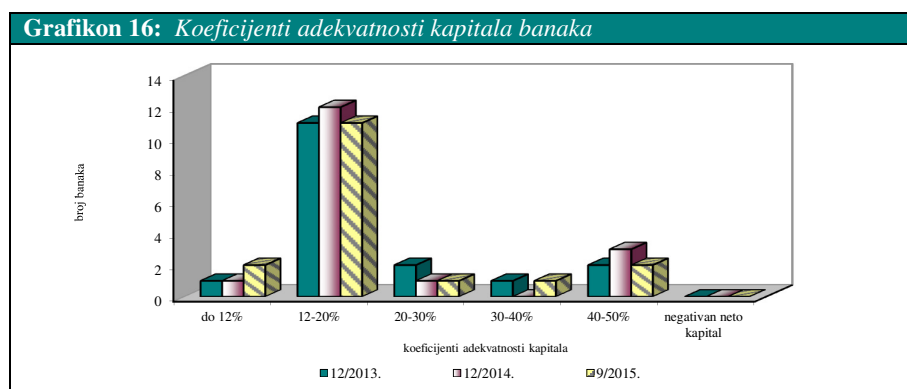
Iako je poslovanje bankarskog sektora posljednjih nekoliko godina pod jakim uticajem ekonomske krize, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16%. Razlog tome je, s jedne strane, neznatan kreditni rast i pad ukupnog rizika aktive u prethodnim godinama, a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, a nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo nivo kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za porast nekvalitetnih plasmana i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom periodu značajno uticati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, ukoliko se nastave negativni trendovi u kvalitetu aktive i pogoršanje i rast nenaplativih plasmana. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 miliona KM, a koeficijent (u odnosu na osnovni kapital) 13,2%, na kraju 2013. godine iznosila je 474 miliona KM, što je 25,5% osnovnog kapitala, dok je u 2014. godini neto nekvalitetna aktiva smanjena na iznos od 431 milion KM, a koeficijent na 24,3% (to je rezultat smanjenja po osnovu prodaje dijela loših kredita u jednoj banci, ali i rasta rezervi za kreditne gubitke, odnosno veće pokrivenosti loših plasmana). U tri kvartala 2015. godine neto nekvalitetna aktiva neznatno je smanjena i iznosila je 413 miliona KM, a koeficijent 22,1%. Takođe, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

-000 KM-

Tabela 17: Neto kapital, ukupni ponderisani rizici i stopa adekvatnosti kapitala						
OPIS	31.12.2013.	31.12.2014.	30.09.2015.	INDEKS		
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)	
1. NETO KAPITAL	2.157.896	1.981.641	2.029.891	92	102	
2. RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	10.998.977	11.394.469	11.797.259	104	104	
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	981.318	982.250	976.734	100	99	
4. UKUPAN RIZIK AKTIVE (2+3)	11.980.295	12.376.719	12.773.993	103	103	
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	18,0%	16,0%	15,9%	89	99	

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema sa 30. 09. 2015. godine od 15,9% je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema za postojeći nivo izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Od ukupno 17 banaka u F BiH sa 30. 09. 2015. godine, 15 banaka je imalo koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a kod dvije banke bio je ispod zakonskog minimuma. Prema analitičkim podacima 10 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2014. godine, u rasponu od 0,3 do 4,3 procentnih poena, kod jedne je nepromijenjena, dok je kod šest banaka bolja.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 2 banke imaju stopu ispod 12% (10,6%, 10,2%),
- 6 banaka ima stopu između 12,4% i 14,4%,
- 3 banke imaju stopu između 15,1% i 15,9%,
- 3 banke imaju stopu između 17,0% i 20,7%,
- 3 banke imaju adekvatnost između 36,1% i 46,7%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalogala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i uticaja svjetske finansijske i ekonomske krize i na

našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH, što je dodatno pojačano uticajem ogromnih šteta izazvanih poplavama u proljeće i ljeto 2014. godine, kako na privredne subjekte i određene sektore, tako i na stanovništvo u tim područjima. Takođe su u fokusu i banke koje imaju negativne trendove u kvalitetu aktive, što se negativno odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za dalje slabljenje kapitalne osnove. U uslovima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvaliteta kreditnog portfolija kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na nivo koji bi ugrozio ne samo poslovanje banaka, nego i uticao na stabilnost ukupnog bankarskog sistema.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počev od 31. 12. 2011. godine banke sačinjavaju i prezentiraju finansijske izvještaje u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje finansijske imovine i obaveza primjenjuje MRS 39 - Finansijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati rezerve za kreditne gubitke (RKG) u skladu sa kriterijama iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tabela 18: Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u

OPIS	31.12.2013.	31.12.2014.	30.09.2015.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Rizična aktiva ¹⁵	13.517.944	14.119.056	14.672.584	104	104
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.504.174	1.551.075	1.562.594	103	101
3. I spravka vrijednosti i rezerve za vanbilansne stavke	1.255.162	1.253.270	1.255.627	100	100
4. P otrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procjenjene gubitke	411.515	447.920	461.984	109	103
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procjenjene gubitke	315.734	315.734	315.734	100	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procjenjene gub.	156.866	199.889	210.510	127	105
7. Nerizične stavke	6.145.092	6.217.740	6.160.258	101	99
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	19.663.036	20.336.796	20.832.842	103	102

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹⁶ banaka u F BiH sa 30. 09. 2015. godine iznosila je 20,8 milijardi KM i veća je za 2% u odnosu na kraj 2014. godine. Rizična aktiva iznosi 14,7 milijardi KM i veća je za 4% ili 553 miliona KM.

Nerizične stavke iznose 6,2 milijarde KM ili 29% ukupne aktive s vanbilansom i manje su za 1% ili 57 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine.

¹⁵ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obaveza od 224 miliona KM obezbjeđenih novčanim depozitom.

¹⁶ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 85/11 -prečišćeni tekst i 33/12-ispravka, 15/13).

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu neznatno su povećane (1% ili 12 miliona KM) i iznose 1,6 milijardi KM, a formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama su, kao i na kraju prethodne dvije godine, na skoro istom nivou od 1,25 milijardi KM. Potrebne regulatorne rezerve¹⁷ iznose 462 miliona KM i veće su za 3% ili 14 miliona KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti iznose 316 miliona KM i na istom su nivou, što je rezultat izmjene regulative, odnosno nedostajući iznos RKG iskazan na kraju poslovne godine (počev od 31. 12. 2012. godine) se ne pokriva na teret dobiti, ali i dalje predstavlja odbitnu stavku od kapitala i utiče na izračun stope adekvatnosti kapitala. Nedostajuće regulatorne rezerve¹⁸ sa 30. 09. 2015. godine iznose 210 miliona KM, s rastom od 5% ili 11 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine, što je rezultat kontinuiranog pogoršanja kvaliteta kreditnog portfolia, ali i podcijenjenih ispravki vrijednosti kod jednog broja banaka, što je u funkciji iskazivanja boljeg (ciljanog) finansijskog rezultata.

Tabela 19: Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

O P I S	31.12.2013.		31.12.2014.		30.09.2015.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt.%	Iznos	Strukt.%	8 (4/2)	9 (6/4)
1.	2	3	4	5	6	7		
Kredit	9.396.444	84,3	9.725.304 ¹⁹	84,1	10.095.638	83,8	103	104
Kamate	81.456	0,7	74.573	0,6	75.009	0,6	92	101
Dospjela potraživanja	1.144.042	10,3	1.184.588	10,2	1.217.254	10,1	103	103
Potraživanja po plać. garancijama	31.783	0,3	26.218	0,3	26.405	0,2	82	101
Ostali plasmani	201.786	1,8	194.440	1,7	178.267	1,5	96	92
Ostala aktiva	294.623	2,6	361.666	3,1	460.710	3,8	123	127
1.RIZIČNA BILANSNA AKTIVA	11.150.134	100,0	11.566.789	100,0	12.053.283	100,0	104	104
2. NERIZIČNA BILANSNA AKTIVA	5.523.506		5.806.579		5.804.708		105	100
3. BRUTO BILANSNA AKTIVA (1+2)	16.673.640		17.373.368		17.857.991		104	103
4. RIZIČNI VANBILANS	2.367.810		2.552.267		2.619.301		108	103
5. NERIZIČNI VANBILANS	621.586		411.161		355.550		66	86
6. UKUPNE VANBILANSNE STAVKE (4+5)	2.989.396		2.963.428		2.974.851		99	100
7. RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM (1+4)	13.517.944		14.119.056		14.672.584		104	104
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	6.145.092		6.217.740		6.160.258		101	99
9. AKTIVA S VANBILANSOM (3+6)	19.663.036		20.336.796		20.832.842		103	102

Bruto bilansna aktiva²⁰ iznosi 17,9 milijardi KM i veća je za 3% ili 485 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine, a rizična bilansna aktiva iznosi 12 milijardi KM, što je 67% bruto bilansne aktive i veća je 4% ili 486 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine. Nerizična bilansna aktiva iznosi 5,8 milijardi KM i na istom je nivou u odnosu na kraj prošle godine. Vanbilansne rizične stavke iznose 2,6 milijardi KM, s blagim rastom od 3% ili 67 miliona KM, a nerizične stavke 356 miliona KM, sa smanjenjem od 14% ili 56 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine.

Uticaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH je i dalje izražen, što se odražava na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. Za devet mjeseci 2015. godine ostvaren je rast kredita od 4% ili 400 miliona KM, (u 2014. godini rast iznosio 3% ili 318 miliona KM). Sa 30. 09. 2015. godine krediti su iznosili 11,6 milijardi KM, što je učešće od 69,6% (+0,4 procentna poena).

Za devet mjeseci 2015. godine plasirano je ukupno 5,8 milijardi KM novih kredita, što je za 7% ili 389 miliona KM više u odnosu na isti period prethodne godine. Od ukupno plasiranih kredita na

¹⁷ Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravki vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

¹⁸ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

¹⁹ Isključen iznos kredita od 175 miliona KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilansnu aktivu).

²⁰ Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

privredu se odnosi 67%, a na stanovništvo 28% (na kraju 2014. godine: privreda 69%, stanovništvo 27%). Ročna struktura novoodobrenih kredita je ista kao i na kraju 2014. godine: dugoročni 47%, kratkoročni 53%.

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,4 milijarde KM imaju učešće od 55% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

-u 000 KM-

Tabela 20: Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2013.		31.12.2014.		30.09.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Vladine institucije	142.010	1,3	190.401	1,7	245.075	2,1	134	129
Javna preduzeća	259.769	2,4	253.057	2,3	264.975	2,3	97	105
Privatna preduzeća i društ.	5.202.269	47,9	5.216.068	46,7	5.294.539	45,8	100	101
Bankarske institucije	6.671	0,1	10.449	0,1	4.971	0,0	157	48
Nebankarske finansijske instit.	37.791	0,3	43.424	0,3	52.576	0,5	115	121
Gradani	5.194.971	47,9	5.448.307	48,8	5.698.019	49,2	105	105
Ostalo	8.919	0,1	8.571	0,1	10.205	0,1	96	119
UKUPNO	10.852.400	100,0	11.170.277	100,0	11.570.360	100,0	103	104

U sektorskoj strukturi kredita dominantna su dva sektora: stanovništvo i privatna preduzeća, dok je kreditiranje ostalih sektora neznatno. Za devet mjeseci 2015. godine nastavljen je trend povećanja učešća kredita stanovništva, ostvaren je rast od 5% ili 250 miliona KM i sa 30. 09. 2015. godine iznosili su 5,7 milijardi KM, dok je učešće povećano sa 48,8% na 49,2%. Krediti dati privatnim preduzećima iznose 5,3 milijarde KM, sa neznatnim rastom od 1% ili 78 miliona KM, a učešće je smanjeno sa 46,7% na 45,8%.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 30. 09. 2015. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni: učešće kredita za finansiranje potrošnih dobara²¹ iznosi 78%, učešće stambenih kredita iznosi 19%, a sa preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda (na kraju 2014. godine: potrošna dobra 77%, stambeni 20%, mali zanati, mali biznis i poljoprivreda 3%).

Tri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 62,2%, a privatnim preduzećima 45,5% ukupnih kredita datih ovim sektorima (na kraju 2014. godine: stanovništvo 62,4%, privatna preduzeća 47,5%).

Valutna struktura kredita: najveće učešće od 64% ili 7,5 milijardi KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: 7,3 milijarde KM ili 97%, CHF: 204 miliona KM ili 3%), krediti u domaćoj valuti 35% ili četiri milijarde KM, a najmanje učešće od samo 1% ili 69 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 64 miliona KM ili 92%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 204 miliona KM ima učešće od 1,8% u ukupnom kreditnom portfoliju i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sistemu.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identifikiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli.

²¹ Uključeno kartično poslovanje.

Tabela 21: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)											
Kategorija klasifikacije	31.12.2013.			31.12.2014.			30.09.2015.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)
A	10.754.079	79,6	215.083	11.494.730	81,4	229.895	12.083.992	82,4	241.681	107	105
B	1.094.361	8,1	93.547	955.518	6,8	83.031	931.434	6,3	76.606	87	97
C	356.646	2,6	90.541	272.134	1,9	64.168	293.133	2,0	73.684	76	108
D	502.803	3,7	295.224	523.939	3,7	301.942	471.112	3,2	277.709	104	90
E	810.055	6,0	809.779	872.735	6,2	872.039	892.913	6,1	892.914	108	102
Rizična ak. (A-E)	13.517.944	100,0	1.504.174	14.119.056	100,0	1.551.075	14.672.584	100,0	1.562.594	104	104
Klasifikovana (B-E)	2.763.865	20,4	1.289.091	2.624.326	18,6	1.321.180	2.588.592	17,6	2.588.592	95	99
Nekvalitetna (C-E)	1.669.504	12,4	1.195.544	1.668.808	11,8	1.238.149	1.657.158	11,3	1.657.158	100	99
Nerizična akt. ²²	6.145.092			6.217.740			6.160.258			101	99
UKUPNO (rizična i nerizična)	19.663.036			20.336.796			20.832.842			103	102

Prvi indikator i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i učešća u ukupnim kreditima. Nakon visokog rasta dospjelih potraživanja u prvoj polovini 2015. godine (6% ili 70 miliona KM), u trećem kvartalu ista su smanjena za 37 miliona KM (najvećim dijelom po osnovu trajnog otpisa), te je ukupan rast za devet mjeseci 2015. godine iznosio 3% ili 33 miliona KM (u 2014. godini 3% ili 35 miliona KM). Sa 30. 09. 2015. godine dospjela potraživanja iznose 1,2 milijarde KM, a učešće je neznatno smanjeno sa 10,8% na 10,7%.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatovati da su za devet mjeseci 2015. godine ključni pokazatelji kvaliteta aktive blago poboljšani u odnosu na kraj 2014. godine (isključivo zbog značajnog trajnog otpisa aktive u iznosu od 63 miliona KM). Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno devet banaka ima pokazatelje učešća klasifikovane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a sedam banaka ima učešće nekvalitetne u odnosu na rizičnu lošije od bankarskog sektora.

Klasifikovana aktiva je sa 30. 09. 2015. godine iznosila 2,6 milijardi KM, a nekvalitetna 1,7 milijardi KM.

Klasifikovana aktiva (B-E) je blago smanjena za 1% ili 36 miliona KM (u 2014. godini pad od 5% ili 139 miliona KM). Nakon visokog rasta B kategorije u prvom kvartalu (10% ili 93 miliona KM), zbog pogoršanja (pomjeranja) klasifikacije značajnog iznosa kreditne izloženosti iz B u C kategoriju kod jedne banke u sistemu, B kategorija je za devet mjeseci 2015. godine smanjena za 3% ili 24 miliona KM (u 2014. godini pad od 13% ili 139 miliona KM). Nekvalitetna aktiva (C-E) je smanjena za 1% ili 12 miliona KM (u 2014. godini nekvalitetna aktiva je zadržana na istom nivou) zbog značajnog trajnog otpisa aktive u iznosu od 63 miliona KM. Za devet mjeseci 2015. godine E kategorija je rasla 2% ili 20 miliona KM (u 2014. godini rast je iznosio 8% ili 63 miliona KM), sa smanjenim učešćem sa 6,2% na 6,1%, da nije bilo trajnog otpisa E kategorija bi imala rast od 10% ili 83 miliona KM, a što ukazuje da je i dalje prisutno „kvarenje“ kreditnog portfolia.

Koeficijent iskazan kroz učešće klasifikovane u rizičnoj aktivni iznosi 17,6%, a smanjenje za jedan procentni poen u odnosu na kraj 2014. godine je rezultat rasta od 5% ili 589 miliona KM aktive klasifikovane u A kategoriju (dobra aktiva).

Najvažniji pokazatelj kvaliteta aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, iznosi 11,3%, što je niže za 0,5 procentnih poena u odnosu na kraj 2014. godine. Međutim, to treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da učešće B kategorije iznosi 6,3% (na kraju 2014. godine 6,8%), te sumnju

²² Stavke aktive koje se, u skladu s članom 2. stav (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stav (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

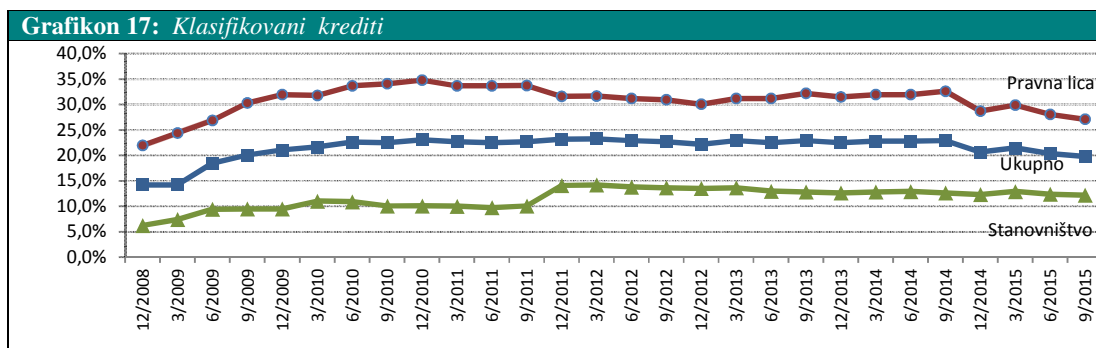
Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravnim licima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim licima.

Tabela 22: Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima

Kategorija klasifikacije	31.12.2014.						30.09.2015.						INDEKS
	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	UKUPNO Učešće %	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	UKUPNO Učešće %	
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	4.775.466	87,6	4.080.845	71,3	8.856.311	79,3	5.001.658	87,8	4.282.500	72,9	9.284.158	80,2	105
B	144.930	2,7	595.817	10,4	740.747	6,6	148.765	2,6	571.045	9,7	719.810	6,2	97
C	64.360	1,2	199.117	3,5	263.477	2,4	69.203	1,2	216.353	3,7	285.556	2,5	108
D	82.705	1,5	416.311	7,3	499.016	4,5	86.584	1,5	365.325	6,2	451.909	3,9	91
E	380.846	7,0	429.880	7,5	810.726	7,2	391.809	6,9	437.118	7,4	828.927	7,2	102
UKUPNO	5.448.307	100,0	5.721.970	100,0	11.170.277	100,0	5.698.019	100,0	5.872.341	100,0	11.570.360	100,0	104
Klas. kred. B-E	672.841	12,3	1.641.125	28,7	2.313.966	20,7	696.361	12,2	1.589.841	27,1	2.286.202	19,8	99
Nekv. kred C-E	527.911	9,7	1.045.308	18,3	1.573.219	14,1	547.596	9,6	1.018.796	17,3	1.566.392	13,5	100
		48,8		51,2		100,0		49,2		50,8		100,0	
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		29,1		70,9		100,0		30,5		69,5		100,0	
Nekvalitetni C-E		33,6		66,4		100,0		35,0		65,0		100,0	
Kategorija B		19,6		80,4		100,0		20,7		79,3		100,0	

Indikatori kvaliteta kredita su blago poboljšani u odnosu na kraj prethodne godine, učešće klasifikovanih kredita je smanjeno na 19,8% (-0,9 procentnih poena), zbog pada istih za 1% ili 28 miliona KM, i to pada pravnih lica za 3% ili 51 milion KM, dok je kod stanovništva prisutan rast od 3,5% ili 23 miliona KM.

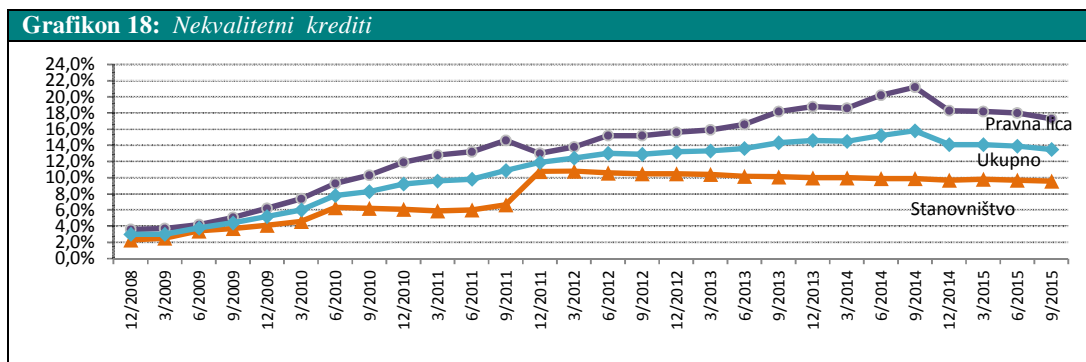
Učešće nekvalitetnih kredita, kao ključni indikator kvaliteta kredita, je smanjeno sa 14,1% na 13,5%. Ukupni nekvalitetni krediti su zadržani na istom nivou u odnosu na kraj 2014. godine, kao rezultat pada nekvalitetnih kredita pravnih lica za 2% ili 26 miliona KM, dok je kod stanovništva prisutan rast od 4% ili 20 miliona KM. Ako se isključe efekti rasta kursa CHF valute, nekvalitetni krediti bi imali pad od 1% ili 19 miliona KM u odnosu na kraj prethodne godine.

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima u iznosu od 5,9 milijardi KM, sa 30. 09. 2015. godine u kategorije B do E klasificirano je i dalje zabrinjavajuće visokih 27,1% ili 1,6 milijardi KM, što je smanjenje za 1,6 procentnih poena u odnosu na kraj 2014. godine (u 2014. godini učešće je smanjeno za 1,8 procentnih poena), dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji, od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 5,7 milijardi KM, u navedene kategorije klasificirano je 12,2% ili

696 miliona KM, što je smanjenje za 0,1 procentni poen u odnosu na kraj 2014. godine (u 2014. godini učešće je smanjeno za 0,3 procentna poena), što je takođe visok nivo.

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na privredu i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfolio pravnih lica ima znatno lošiji kvalitet od sektora stanovništva.

Najvažniji indikator kvaliteta kreditnog portfolija je učešće nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravna lica se odnosi 65%, a na stanovništvo 35% (na kraju 2014. godine: pravna lica 66%, stanovništvo 34%). Za devet mjeseci 2015. godine učešće nekvalitetnih kredita kod sektora stanovništva je skoro na istom nivou, dok je kod pravnih lica smanjeno. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima na nekvalitetne kredite se odnosi 17,3% ili jedna milijarda KM, što je za jedan procentni poen manje nego na kraju 2014. godine (u 2014. godini učešće je smanjeno za 0,5 procentnih poena). Za sektor stanovništva isti iznose 9,6% ili 548 miliona KM (u 2014. godini učešće smanjeno za 0,3 procentna poena).

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih lica (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

Tabela 23: Granska koncentracija kredita

OPIS	31.12.2014.				30.09.2015.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti pravnim licima za:										
Poljoprivredu (AGR)	123.863	1,1	24.336	19,6	124.603	1,1	20.679	16,6	101	85
Proizvodnju (IND)	1.596.479	14,3	376.607	23,6	1.639.646	14,2	363.523	22,2	103	97
Gradevinarstvo (CON)	381.631	3,4	111.056	29,1	438.504	3,8	120.346	27,4	115	108
Trgovinu (TRD)	2.263.740	20,3	349.642	15,4	2.275.308	19,7	318.435	14,0	101	91
Ugostiteljstvo (HTR)	165.227	1,5	26.039	15,8	187.010	1,6	25.404	13,6	113	98
Ostalo ²³	1.191.030	10,7	157.628	13,2	1.207.270	10,4	170.409	14,1	101	108
UKUPNO 1.	5.721.970	51,2	1.045.308	18,3	5.872.341	50,8	1.018.796	17,3	103	97
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	4.210.605	37,7	316.997	7,5	4.484.512	38,8	329.856	7,4	107	104
Stambenu izgradnju	1.109.191	9,9	176.846	15,9	1.096.537	9,5	184.838	16,9	99	105
Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	128.511	1,2	34.068	26,5	116.970	1,0	32.902	28,1	91	97
UKUPNO 2.	5.448.307	48,8	527.911	9,7	5.698.019	49,2	547.596	9,6	105	104
UKUPNO (1. +2.)	11.170.277	100,0	1.573.219	14,1	11.570.360	100,0	1.566.392	13,5	104	100

²³ Uključeni sljedeći sektori: saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

Najveće učešće u ukupnim kreditima pravnih lica imaju sektori trgovine 19,7% i proizvodnje 14,2%, a kod stanovništva najveće učešće imaju krediti za opću potrošnju 38,8% i stambeni krediti 9,5% (na kraju 2014. godine: trgovina 20,3%, proizvodnja 14,3%, opća potrošnja 37,7% i stambeni krediti 9,9%).

Već duži period negativan i jak uticaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja učešća nekvalitetnih kredita. Sektor građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nisko učešće od svega 3,8%, i dalje ima najveće učešće nekvalitetnih kredita od 27,4%, sa trendom daljeg smanjenja: za devet mjeseci 2015. godine smanjeno je za 1,7 procentnih poena (u 2014. godini smanjeno je za 1,8 procentnih poena), iako je zabilježen nominalni rast nekvalitetnih kredita za 8% ili 9 miliona KM, dok je na nivou sektora ostvaren kreditni rast od 15% ili 57 miliona KM. Takođe, kod sektora poljoprivrede, iako ima najmanje učešće od 1,1%, nekvalitetni krediti imaju visoko učešće od 16,6% (12/14: 19,6%), koje je smanjeno za tri procentna poena u odnosu na kraj prethodne godine, a kao rezultat značajnog pada nekvalitetnih kredita za 15% ili četiri miliona KM.

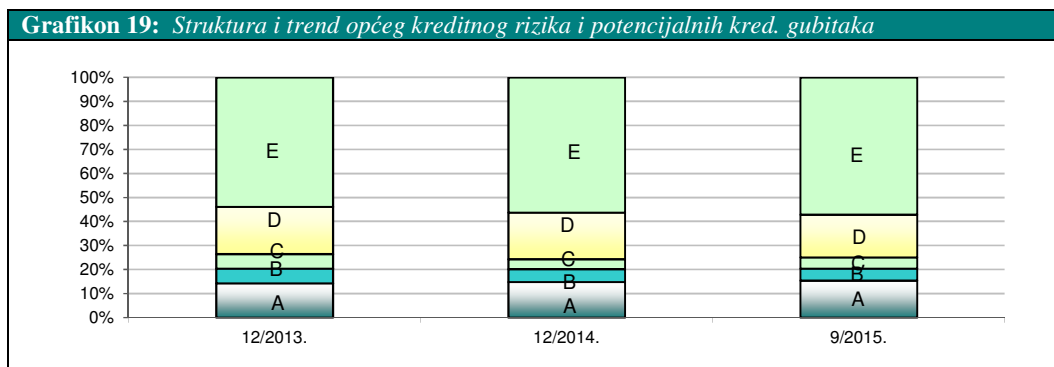
Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim učešćem u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (19,7%) i proizvodnje (14,2%). Nivo kredita plasiranih sektoru proizvodnje od 1,6 milijardi KM je povećan za 3% ili 43 miliona KM, dok su nekvalitetni krediti za devet mjeseci 2015. godine smanjeni za 3% ili 13 miliona KM, odnosno na 363 miliona KM, što je uticalo na pad učešća sa 23,6% na 22,2% (u 2014. godini rast je iznosio 13% ili 43 miliona KM, a učešće je povećano za dva procentna poena, odnosno na nivo od 23,6%). S druge strane, kreditiranje sektora trgovine za devet mjeseci 2015. godine povećano je za 1% ili 12 miliona KM, odnosno na nivo od 2,3 milijarde KM. Nekvalitetni krediti kod ovog sektora smanjeni su za 9% ili 31 milion KM, sa 30. 09. 2015. godine iznosili su 318 miliona KM, a učešće je smanjeno za 1,4 procentna poena, odnosno na 14% (u 2014. godini ostvaren je pad od 11% ili 42 miliona KM, a učešće je smanjeno sa 17,1% na 15,4%), što je znatno bolji pokazatelj nego kod sektora proizvodnje.

Kod stanovništva je prisutan blagi rast nekvalitetnih kredita kod opće potrošnje (4% ili 13 miliona KM) i stambene izgradnje (5% ili 8 miliona KM), dok je kod obrtnika prisutno smanjenje (3% ili jedan milion KM). Najlošiji pokazatelj učešća nekvalitetnih kredita od 28,1% (na kraju 2014. godine 26,5%) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim učešćem od 1% u ukupnim kreditima. Relativno visoko učešće nekvalitetnih kredita od 16,9% imaju stambeni krediti (na kraju 2014. godine 15,9%), dok krediti za opću potrošnju, s najvećim učešćem od 38,8% u ukupnim kreditima, imaju najniže učešće nekvalitetnih kredita od 7,4% (na kraju 2014. godine 7,5%).

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Tabela 24: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2013.		31.12.2014.		30.09.2015.		8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A	215.083	14,3	229.895	14,8	241.681	15,5	107	105
B	93.547	6,2	83.031	5,4	76.606	4,9	89	92
C	90.541	6,0	64.168	4,1	73.684	4,7	71	115
D	295.224	19,6	301.942	19,5	277.709	17,8	102	92
E	809.779	53,9	872.039	56,2	892.914	57,1	108	102
UKUPNO	1.504.174	100,0	1.551.075	100,0	1.562.594	100,0	103	101

Analizirajući nivo obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2014. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su veće za 1% ili 11 miliona KM i iznose 1,6 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 5% ili 12 miliona KM, a rezerve za potencijalne kreditne gubitke su zadržane na istom nivou u odnosu na kraj 2014. godine. Po kategorijama klasifikacije, kretanja su bila u oba smjera: rezerve za B kategoriju su smanjene za 8% ili šest miliona KM i iznose 77 miliona KM, dok su rezerve za nekvalitetnu aktivu povećane za 1% ili šest miliona KM, odnosno na nivo od 1,2 milijarde KM, najviše po osnovu rasta rezervi za C kategoriju od 15% ili 10 miliona KM i rezervi za E kategoriju od 2% ili 21 milion KM, dok su rezerve za D kategoriju smanjene za 8% ili 24 miliona KM. Navedeno kretanje rezervi za kreditne gubitke je rezultat konstantnog pogoršanja kreditnog portfolia, a što je posljedica djelovanja ekonomske krize na realni sektor.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive sa vanbilansom, iznosi 9% i manji je za 0,4 procentna poena u odnosu na kraj 2014. godine.

Sa 30. 09. 2015. godine banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 25%, D kategoriju 59% i E 100% (na kraju 2014. godine: B 8,8%, C 24,2%, D 57,7% i E 100%).²⁴

U skladu sa MRS/MSFI banke su obavezne umanjena vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilansne stavke i rezerviranja za rizične vanbilansne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilans i vanbilans) i stavki u statusu neizmirenja obaveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu sa internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) dati su u sljedećoj tabeli.

²⁴ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne da obračunavaju rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim procentima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

Tabela 25: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37

Opis	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)				INDEKS
	31.12.2014.		30.09.2015.		
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	14.119.056	100,0%	14.672.584	100,0%	104
a) Stavke u statusu neizmirenja obaveza (default)	1.802.238	12,8%	1.754.013	11,9%	97
a.1. bilansne stavke u defaultu	1.784.233		1.735.881		97
a.2. vanbilansne stavke u defaultu	18.005		18.132		101
b) Stavke u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	12.316.818	87,2%	12.918.571	88,1%	105
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.253.270	100,0%	1.255.627	100,0%	100
a) Ispravke vrijednosti za default	1.106.595	88,3%	1.102.877	87,8%	100
a.1. Ispravke vrijednosti bilansnih stavki u defaultu	1.099.846		1.096.355		100
a.2. Rezerve za vanbilans u defaultu	6.749		6.522		97
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ²⁵)	146.675	11,7%	152.750	12,2%	104
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	11.170.277	100,0%	11.570.360	100,0%	104
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.719.139	15,4%	1.675.134	14,5%	97
b) Krediti u statusu izmirenja obaveza (performing loans)	9.451.138	84,6%	9.895.226	85,5%	105
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.160.481	100,0%	1.168.896	100,0%	101
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	1.045.863	90,1%	1.047.504	89,6%	100
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	114.618	9,9%	121.392	10,4%	106
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obaveza (default)	61,4%		62,9%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	1,2%		1,2%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti	8,9%		8,6%		

Kreditni u statusu neizmirenja obaveza (default) za devet mjeseci 2015. godine su smanjeni za 3% ili 44 miliona KM (u 2014. godini rast je iznosio 9% ili 155 miliona KM), dok su nekvalitetni krediti zadržani na istom nivou. Učešće kredita u defaultu u ukupnim kreditima je smanjeno za 0,9 procentnih poena i iznosi 14,5%, a nekvalitetnih kredita 13,5%. Učešće svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivi je smanjeno za 0,9 procentnih poena i iznosi 11,9%.

Pokrivenost stavki u defaultu ispravkama vrijednosti je neznatno povećana i iznosi 62,9% (na kraju 2014. godine 61,4%) zbog pada defaulta (3%), dok su ispravke vrijednosti za default ostale na istom nivou. Pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke je takođe povećana i iznosi 75,1% (na kraju 2014. godine: 74,2%).

Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets) je na istom nivou i iznosi 1,2%, dok je pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti blago smanjena i iznosi 8,6% (na kraju 2014. godine 8,9%). Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je blago smanjena sa 11% na 10,6%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata elementarne nepogode, FBA je 30. 06. 2014. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama²⁶.

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u drugoj polovini 2014. godine, od ukupno primljenih 296 zahtjeva za moratorij na kreditne obaveze, odobrile 207 zahtjeva u ukupnom iznosu od 34 miliona KM ili 70% od ukupnog broja upućenih zahtjeva za moratorij. Sa 30.09.2015. godine stanje navedenih kredita iznosi 22 miliona KM, od čega se na pravna lica odnosi 19 miliona KM, a na fizička lica tri miliona KM.

²⁵ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

²⁶ "Službene novine F BiH", br.55/14.

Takođe, u skladu s navedenom Odlukom, banke su u drugoj polovini 2014. godine, od ukupno primljenih 285 zahtjeva za restrukturiranje kreditnih obaveza, odobrile 190 zahtjeva u ukupnom iznosu od 39 miliona KM ili 67% od ukupnog broja upućenih zahtjeva za restrukturiranje kreditnih obaveza. Sa 30. 09. 2015. godine stanje restrukturiranih kredita iznosi 45 miliona KM od čega se na pravna lica odnosi 43 miliona KM, a na fizička lica dva miliona KM. Kod navedene kategorije kredita nije zabilježeno smanjenje izloženosti, iz razloga što restrukturirani krediti obuhvataju i kredite sa moratorijem po isteku moratorija.

Kreditni odobreni u skladu s navedenom Odlukom u odnosu na ukupne kredite sa 30. 09. 2015. godine imaju veoma nisko učešće: moratorij 0,19% i restrukturiranje 0,39%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja clijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza došlo je do aktiviranja jemstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja. FBA je od 31. 12. 2009. godine propisala izvještaj o otplati kredita na teret jemaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jemci. Prema izvještajima banaka u F BiH sa 30. 09. 2015. godine, od ukupnog broja kreditnih partija koji iznosi 1.166.480, 1.495 kreditnih partija su otplaćivali jemci (1.507 jemaca). Učešće iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jemci u odnosu na podatke za ukupan sistem je nizak i iznosi svega 0,36% i 0,13%.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Takođe, analizirajući kvalitet aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (šest „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka).

Nakon izrazito visokog rasta nekvalitetnih kredita kod „domaćih“ banaka u prethodnom periodu (45% u u 2013. godini, 7% u 2014. godini) za devet mjeseci 2015. godine je zabilježen blagi pad od 2% ili pet miliona KM, kao i kod banaka u većinskom stranom vlasništvu pad od 1% ili šest miliona KM (u 2014. godini nekvalitetni krediti su smanjeni za 4%). Učešće nekvalitetnih kredita kod banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosi 13%, a kod „domaćih banaka“ 30%, što je posljedica neadekvatnih i slabih sistema upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita, kao i nerazvijene risk funkcije. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvaliteta aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom, koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja, kao i jačanje risk funkcije, odnosno njenog značaja i kvaliteta rada. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog u ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utiče i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica.

Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tabela 26: Transakcije s povezanim licima					
Opis	DATI KREDITI ²⁷			INDEKS	
	31.12.2013.	31.12.2014.	30.09.2015.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	123.889	160.135	84.981	129	53
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	570	409	461	72	113
Upravi banke	2.507	1.994	2.236	79	112
UKUPNO	126.966	162.538	87.678	128	54
Potencijalne i preuzete vanbil. obaveze	16.046	21.826	6.511	136	30

U posmatranom periodu kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su smanjene za 46%, a potencijalne obaveze za 70%, zbog smanjenja izloženosti kod jedne velike banke u sistemu. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim licima i da je nivo rizika na nivou sistema nizak. Međutim, evidentno je da je ovaj rizik značajno viši u bankama koje imaju disperziju u vlasničkoj strukturi, odnosno u „domaćim bankama“ u vlasništvu rezidenata. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima, naročito ocjeni sistema identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšan kvalitet upravljanja ovim rizikom.

²⁷ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz bilansa uspjeha, na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH, za devet mjeseci 2015. godine ostvaren je pozitivan finansijski rezultat-dobit u iznosu od 174 miliona KM, što je za 40% ili 50 miliona KM više u odnosu na isti period prošle godine. Pozitivan efekat na finansijski rezultat sistema posebno je imalo ostvarenje veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale u istom periodu prošle godine (efekat 34 miliona KM), te ostvarenje dobiti kod jedne banke koja je prošle godine poslovale sa gubitkom (efekat 24 miliona KM). S druge strane, negativan efekat od osam miliona KM je prvenstveno rezultat ostvarenja manje dobiti kod nekoliko banaka, ostvarenog većeg gubitka kod jedne banke, te poslovanje sa gubitkom jedne banke koja u istom periodu prošle godine poslovala pozitivno.

Najveći uticaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka i dalje je prvenstveno rezultat primjenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011. godine), što posljedično ima uticaj na manji nivo troškova ispravki vrijednosti.

Ostvaren bolji finansijski rezultat u odnosu na isti period prošle godine, rezultat je, prije svega, daljeg smanjenja nekamatnih rashoda, posebno troškova ispravke vrijednosti, a s druge strane, rasta ukupnog prihoda, koji je podržan rastom operativnih prihoda, te neto kamatnog prihoda (znatno veće smanjenje kamatnih rashoda od kamatnih prihoda rezultiralo je pozitivnim efektom, odnosno rastom neto kamatnog prihoda).

Pozitivan finansijski rezultat od 181 milion KM ostvarilo je 15 banaka i isti je veći za 18% ili 28 miliona KM u odnosu na isti period prošle godine. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od sedam miliona KM iskazan je kod dvije banke.

-000 KM-

Tabela 27: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak

Opis	30.09.2013.		30.09.2014.		30.09.2015.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-49.171	4	-29.423	2	-7.088	2
Dobit	140.853	13	153.395	15	180.998	15
Ukupno	91.682	17	123.972	17	173.910	17

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (181 milion KM) 67% ili 121 milion KM se odnosi na dvije najveće banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 48%, dok se od ukupnog gubitka od sedam miliona KM, samo na jednu banku odnosi 88% ili šest miliona KM. Analitički podaci pokazuju da ukupno 11 banaka ima bolji finansijski rezultat (za 58 miliona KM), dok šest banaka ima lošiji rezultat (za osam miliona KM).

Na osnovu analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sistema blago poboljšana u odnosu na prethodnu godinu, posebno kod nekoliko većih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego u istom periodu prošle godine, što je prvenstveno rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa. Međutim, cijeniti profitabilnost samo kroz nivo ostvarenog finansijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utiču na održivost i kvalitet zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaći kreditni rizik i negativne trendove u kvalitetu aktive u posljednjih nekoliko godina, što se vidi kroz rast loših i nenaplativih plasmana, a što nije u korelaciji sa smanjenjem troškova ispravki vrijednosti, što je najvažniji faktor koji je uticao na poboljšanje finansijskog rezultata u većini banaka u zadnje tri godine. Navedeno, kao i rezultati analize pokrivenosti loših kredita ispravkama vrijednosti

i nalazi on site kontrole, upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnom nivou.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 679 miliona KM, što je povećanje u odnosu na isti period prošle godine od 5% ili 31 milion KM. Ukupni nekamatni rashodi iznose 505 miliona KM, sa stopom pada od 4% ili 19 miliona KM u odnosu na isti period prošle godine, što se pozitivno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

Rast prosječnih kamatonosnih kredita (kod većeg broja banaka) za 3,8% nije mogao ublažiti efekat smanjenja prosječne kamatne stope na kredite, a što je rezultat blagog pada aktivnih kamatnih stopa, što je u konačnici imalo za posljedicu nastavak trenda pada kamatnih prihoda. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na uporedni period, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, znatno niži kamatni prihodi kod dvije velike banke, najvećim dijelom uticali su na smanjenje na nivou sistema. Kamatni prihodi iznose 572 miliona KM, što je za 1% ili pet miliona KM manje nego u istom periodu prošle godine, sa smanjenjem učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 89,2% na 84,3%. Najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima koji su zabilježili najveći nominalni pad od četiri miliona KM ili 1%, sa smanjenim učešćem u ukupnim prihodima sa 80,2% na 75,9%.

Positivna kretanja zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su u odnosu na isti period prethodne godine imali veći i relativni i nominalni pad (-13% ili 21 milion KM) u odnosu na pad kamatnih prihoda (-1% ili pet miliona KM). Kamatni rashodi iznose 149 milion KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 26,3% na 22,0%. Najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima odnosi se na kamatne rashode po računima depozita koji iznose 131 milion KM sa zabilježenim smanjenjem od 10% ili 15 miliona KM, a što je rezultat strukture depozitne osnove (veće učešće depozita koji nose nižu kamatnu stopu). Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama iznose 11 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine bilježe smanjenje od 22% ili tri miliona KM, sa smanjenjem učešća sa 2,3% na 1,7%.

Značajnije smanjenje kamatnih rashoda (-13%) je amortiziralo smanjenje kamatnih prihoda (-1%), što je rezultiralo rastom neto kamatnog prihoda za 4% ili 16 miliona KM, odnosno na nivo od 423 miliona KM, sa skoro istim učešćem u strukturi ukupnog prihoda od 62%.

Operativni prihodi iznose 256 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine veći su za 6% ili 15 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda ostalo je na skoro istom nivou od 37%. U okviru operativnih prihoda najveće učešće imaju naknade za izvršene usluge, koje imaju rast od 7% ili 11 miliona KM.

Ukupni nekamatni rashodi iznose 505 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine manji su za 4% ili 19 miliona KM, što je prvenstveno rezultat smanjenja troškova ispravke vrijednosti. Njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 80,9% na 74,4%. Troškovi ispravke vrijednosti iznose 78 miliona KM i manji su za 25% ili 26 miliona KM u odnosu na uporedni period, što se pozitivno odrazilo na smanjenje njihovog učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 16,2% na 11,5%.

Operativni rashodi iznose 363 miliona KM, sa učešćem od 53% u ukupnom prihodu, bilježe neznatan rast od 1% ili tri miliona KM, po osnovu rasta ostalih operativnih troškova, koji sa relativno niskim učešćem u ukupnom prihodu od 11%, bilježe rast od 9% ili šest miliona. Troškovi plata i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda, iznose 182 miliona KM i smanjeni su za 1%, kao i troškovi fiksne aktive, koji iznose 107 miliona KM, koji su takođe smanjeni za 1%. Banke su u periodu nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan uticaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog obima kreditnih aktivnosti i pada kvaliteta kreditnog portfolija.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tabela 28: Struktura ukupnih prihoda

Struktura ukupnih prihoda	30.09.2013.		30.09.2014.		30.09.2015.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	1.664	0,2	3.069	0,4	1.065	0,1	184	35
Kredit i poslovi lizinga	526.568	64,3	519.657	63,5	515.294	62,2	99	99
Ostali prihodi od kamata	55.580	6,8	55.066	6,7	55.964	6,8	99	102
UKUPNO	583.812	71,3	577.792	70,6	572.323	69,1	99	99
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	167.613	20,5	176.261	21,6	187.459	22,6	105	106
Prihodi iz posl. sa devizama	32.568	4,0	33.836	4,1	36.716	4,4	104	109
Ostali operativni prihodi	34.392	4,2	30.465	3,7	31.674	3,9	89	104
UKUPNO	234.573	28,7	240.562	29,4	255.849	30,9	103	106
UKUPNI PRIHODI (I + II)	818.385	100,0	818.354	100,0	828.172	100,0	100	101

Grafikon 20: Struktura ukupnih prihoda

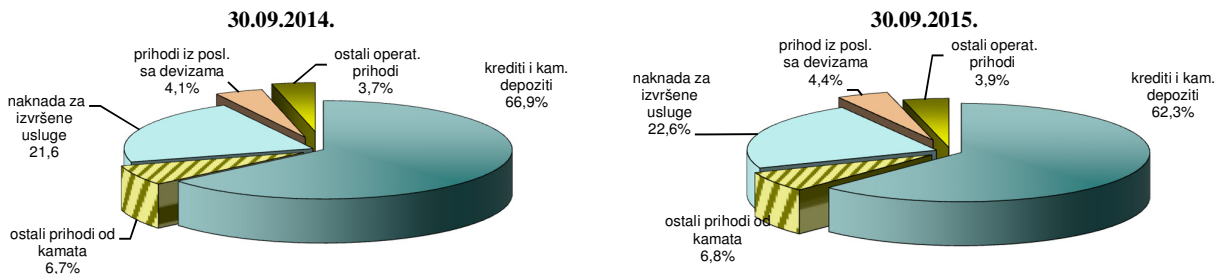
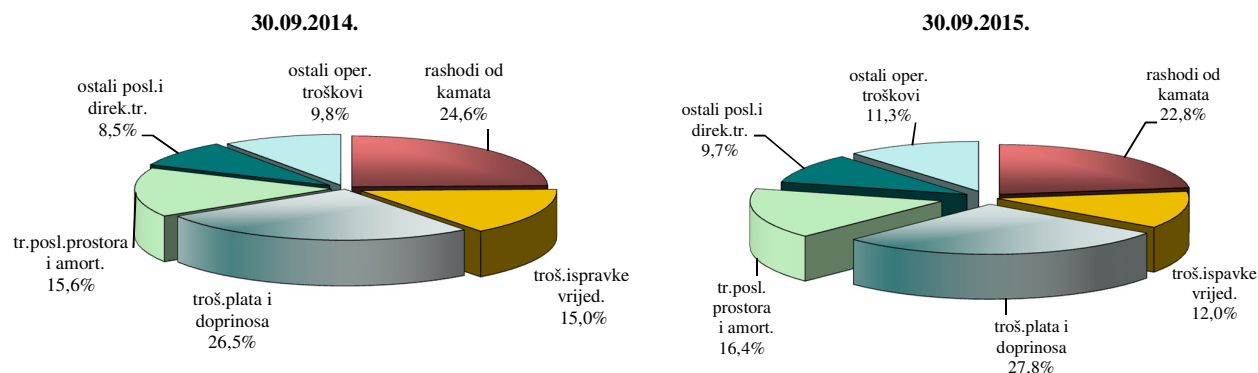

Tabela 29: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	30.09.2013.		30.09.2014.		30.09.2015.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	154.611	21,3	145.632	21,0	130.556	20,0	94	90
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	16.752	2,3	14.694	2,1	11.401	1,7	88	78
Ostali rashodi od kamata	8.792	1,2	10.177	1,5	7.213	1,1	116	71
UKUPNO	180.155	24,8	170.503	24,6	149.170	22,8	95	87
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.uskladenje	111.933	15,4	104.641	15,0	78.303	12,0	93	75
Troškovi plata i doprinosa	183.273	25,2	184.319	26,5	181.956	27,8	101	99
Troškovi posl.prostora i amortizacija	114.689	15,8	108.389	15,6	107.437	16,4	95	99
Ostali poslovni i direktni troškovi	56.053	7,7	58.772	8,5	63.570	9,7	105	108
Ostali operativni troškovi	80.564	11,1	67.758	9,8	73.788	11,3	84	109
UKUPNO	546.512	75,2	523.879	75,4	505.054	77,2	96	96
UKUPNI RASHODI (I + II)	726.667	100,0	694.382	100,0	654.224	100,0	96	94

Grafikon 21: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tabeli dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

KOEFICIJENTI	30.09.2013.	30.09.2014.	30.09.2015.
Dobit na prosječnu aktivu	0,6	0,8	1,1
Dobit na prosječni ukupni kapital	4,0	5,2	6,9
Dobit na prosječni dionički kapital	7,8	10,1	13,8
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	2,7	2,6	2,6
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	1,6	1,5	1,6
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	4,3	4,2	4,2
Poslovni i direktni rashodi ²⁸ /prosječna aktiva	1,1	1,1	0,9
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	2,5	2,3	2,2
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	3,7	3,4	3,1

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti, može se zaključiti da, kao rezultat izuzetno visokog rasta iznosa ostvarene dobiti u odnosu na uporedni period prethodne godine, i pored rasta prosječne aktive, ROAA (zarada na prosječnu aktivu) bilježi povećanje sa 0,8% na 1,07%, dok ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) bilježi povećanje sa 10,15% na 13,83%. Pokazatelj produktivnosti banaka, mjeren odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (4,2%), ostao je na istom nivou kao i u istom periodu prošle godine, a kao rezultat istovremenog rasta i ukupnog prihoda i prosječne aktive. Smanjenje troškova ispravke vrijednosti rezultirao je poboljšanju koeficijenta poslovni i direktni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu sa 1,1% na 0,9%, kao i ukupni nekamatni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu sa 3,4% na 3,1%.

U pogoršanim uslovima poslovanja banaka i zbog posljedica ekonomske i finansijske krize na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će i u narednom periodu najviše biti pod uticajem i zavisice od dva ključna faktora: a) dalje kretanje i trend u kvalitetu aktive, odnosno nivo kreditnih gubitaka i kreditnog rizika i b) efikasnost upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. S druge strane, prisutno usporavanje i pad ekonomskih aktivnosti utiče na smanjenje potražnje za kreditima, ali i restriktivniji pristup na strani ponude (banaka), direktno će se odraziti na profitabilnost ukupnog bankarskog sektora i u narednom periodu. Također, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet

²⁸ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvalitet i efikasnost uspostavljenih sistema upravljanja rizicima, jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 01. 07. 2007. godine propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope²⁹ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacione dijelove koji posluju na teritoriji F BiH, kao i na organizacione dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao procenat na godišnjem nivou.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjem nivou, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontovana novčana primanja izjednačavaju sa diskontovanim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanim metodologijom³⁰.

U sljedećoj tabeli daje se pregled ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na nivou bankarskog sistema i za dva najznačajnija sektora (privreda i stanovništvo) za decembar 2013. godine, juni, septembar i decembar 2014. godine, te juni i septembar 2015. godine.

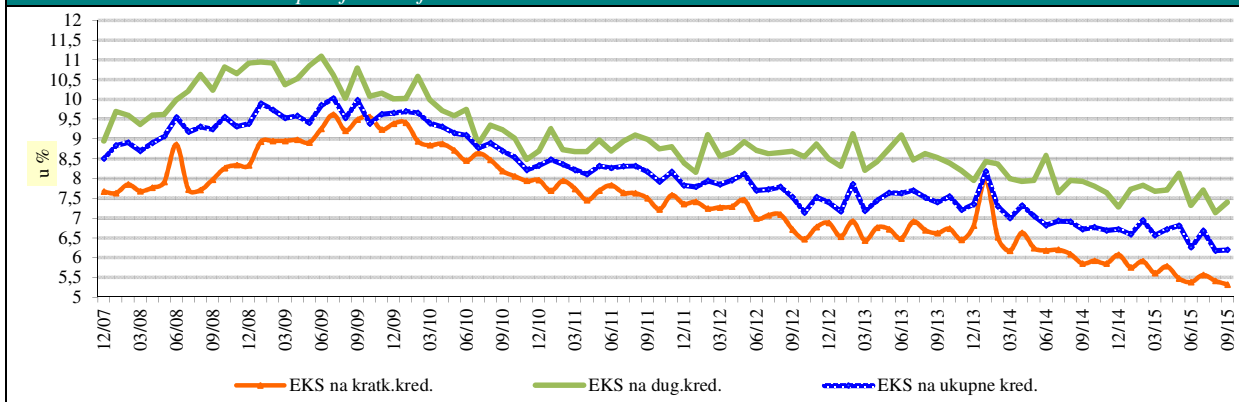
Tabela 31 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite

OPIS	12/2013.		06/2014.		09/2014.		12/2014.		06/2015.		09/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	6,18	6,81	5,81	6,17	5,70	6,24	5,58	6,07	5,03	5,38	4,93	5,32
1.1. Privredi	6,21	6,79	5,78	6,07	5,64	6,13	5,55	5,99	5,01	5,30	4,89	5,23
1.2. Stanovništvu	6,42	8,51	8,27	11,80	8,32	11,72	6,57	8,90	7,68	11,47	7,91	12,01
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	7,31	7,95	7,22	8,00	6,81	7,44	6,00	7,28	6,49	7,32	6,51	7,40
2.1. Privredi	6,83	7,17	6,72	7,18	6,03	6,30	5,29	6,76	5,50	6,03	5,45	5,82
2.2. Stanovništvu	7,93	8,95	7,64	8,64	7,54	8,47	7,50	8,60	7,35	8,43	7,32	8,64
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	6,72	7,35	6,45	7,00	6,24	6,82	5,80	6,72	5,70	6,26	5,60	6,20
3.1. Privredi	6,41	6,92	5,99	6,32	5,76	6,18	5,43	6,32	5,15	5,52	5,02	5,36
3.2. Stanovništvu	7,84	8,92	7,65	8,74	7,56	8,58	7,44	8,62	7,36	8,52	7,34	8,75

²⁹ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 48/12-prečišćeni tekst i 23/14).

³⁰ Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.

Grafikon 22: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na kredite

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, a razlika u odnosu na ponderisanu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Ponderisana EKS na kredite u septembru 2015. godine iznosi 6,20%, što je za 0,52 procentna poena niže od nivoa iz decembra 2014. godine, s prisutnim umjerenim mjesečnim oscilacijama unutar 0,77 procentnih poena, gdje je najveća stopa od 6,95% zabilježena u februaru, a najmanja od 6,18% u avgustu.

Ponderisana EKS na kratkoročne kredite u septembru 2015. godine iznosila je 5,32%, što je za 0,75 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2014. godine, dok je ponderisana EKS na dugoročne kredite u junu 2015. godine iznosila 7,40%, što je za 0,12 procentnih poena veće od nivoa iz decembra 2014. godine. U toku posmatranog perioda, veće oscilacije bilježe ponderisane kamatne stope na dugoročne kredite i to unutar 0,99 procentnih poena, nego na kratkoročne koje su se kretale unutar 0,59 procentnih poena.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: privredi i stanovništvu³¹, u posmatranom periodu 2015. godine kretale su se u suprotnom smjeru. Ponderisana EKS na kredite odobrene privredi, koja je još uvijek niža od EKS na kredite stanovništvu, smanjena je sa 6,32% iz decembra 2014. godine na nivo od 5,36% u septembru 2015. godine. Trend pada ponderisanih EKS privrede zabilježen je i kod kratkoročnih (sa 5,99% na 5,23%) i kod dugoročnih kredita (sa 6,76% na 5,82%).

EKS na kredite plasirane stanovništvu u septembru 2015. godine iznosila je 8,75% što je za 0,13 procentnih poena više u odnosu na decembar 2014. godine. EKS na dugoročne kredite plasirane ovom sektoru je neznatno uvećana u odnosu na nivo iz decembra 2014. godine i iznosila je 8,64% (12/2014.: 8,60%). EKS na kratkoročne kredite u septembru 2015. godine iznosila je 12,01% što je za 3,11 procentnih poena više u odnosu na decembar 2014. godine.

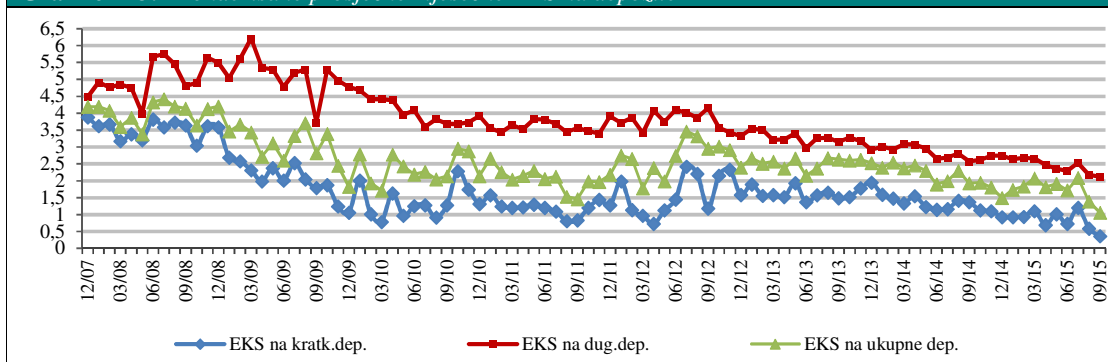
Posmatrano sektorski i po ročnosti, najveći rast je zabilježen kod kratkoročnih kredita stanovništva za opštu potrošnju (decembar 2014.: 8,61%, septembar 2015.: 12,12%), dok je najveći pad zabilježen kod dugoročnih ostalih kredita (decembar 2014.: 9%, septembar 2015.: 6,15%).

Ponderisane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tabeli.

³¹ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Tabela 32 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite

OPIS	12/2013.		06/2014.		09/2014.		12/2014.		06/2015.		09/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	1,94	1,95	1,13	1,15	1,35	1,37	0,92	0,93	0,72	0,73	0,37	0,37
1.1. do tri mjeseca	1,92	1,92	0,94	0,95	1,15	1,17	0,42	0,42	0,27	0,27	0,13	0,13
1.2. do jedne godine	1,99	2,01	1,59	1,62	1,71	1,74	1,94	1,97	1,26	1,28	1,04	1,06
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	2,89	2,92	2,62	2,65	2,56	2,57	2,67	2,74	2,25	2,29	2,12	2,12
2.1. do tri godine	2,58	2,61	2,55	2,58	2,36	2,37	2,40	2,48	2,21	2,26	1,82	1,83
2.2. preko tri godine	4,24	4,28	2,83	2,84	3,36	3,37	3,41	3,43	2,33	2,33	2,88	2,89
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	2,50	2,53	1,88	1,90	1,91	1,93	1,47	1,50	1,69	1,72	1,05	1,06

Grafikon 23: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na depozite

Za razliku od kredita, kod kojih uticaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uslovom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

Ponderisana EKS na ukupne oročene depozite u septembru 2015. godine je iznosila 1,06%, što predstavlja smanjenje za 0,44 procentna poena u odnosu na nivo iz decembar 2014. godine.

Ponderisana EKS na kratkoročne depozite je u padu, u septembru 2015. godine je iznosila 0,37%, što je manje za 0,56 procentnih poena u odnosu na decembar 2014. godine.

Ponderisana EKS na dugoročne depozite također bilježi pad u trećem kvartalu 2015. godine, iznosi 2,12%, što je manje za 0,62 procentna poena u odnosu na decembar 2014. godine (12/2014.: 2,74%).

U septembru 2015. godine banke su plaćale privredi neznatno veće kamatne stope na oročene depozite (1,70%) nego stanovništvu (1,65%).

Kod kratkoročnih depozita privrede ponderisana EKS u septembru 2015. godine je iznosila 0,42%, što je za visokih 0,72 procentna poena niže u odnosu na nivo iz decembra 2014. godine. Navedeno kretanje je rezultiralo da je EKS kod kratkoročnih depozita privrede gotovo dvostruko niža u poređenju sa EKS kod kratkoročnih depozita stanovništva. Pad bilježi i EKS kod dugoročnih depozita privrede, i to za visokih 0,96 procentnih poena, odnosno bilježi smanjenje sa 3,10%, koliko je iznosila u decembru 2014. godine na nivo od 2,14% u septembru 2015. godine, ali je ista i dalje veća u odnosu na EKS kod dugoročnih depozita stanovništva.

Kod stanovništva, ponderisana EKS iznosi 1,65%, što je niže za 0,48 procentnih poena u odnosu na nivo iz decembra 2014. godine kada je iznosila 2,13%, a rezultat je pada EKS i kod kratkoročnih depozita (sa 1,08% na 0,81%) i kod dugoročnih (2,58% na 1,94%).

Ponderisane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po videnju, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, daju se u sljedećoj tabeli.

Tabela 33 : Ponderisane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po videnju

O P I S	12/2013.		06/2014.		09/2014.		12/2014.		06/2015.		09/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,25	8,42	8,14	8,31	8,16	8,33	8,05	8,22	7,91	8,08	7,96	8,16
2. Ponderisane kam. stope na depozite po videnju	0,15	0,15	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,11	0,11	0,09	0,09

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderisana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa, za bankarski sektor u septembru 2015. godine iznosila je 8,16% (pad od 0,06 procentnih poena u odnosu na decembar 2014. godine), a na depozite po videnju 0,09%, što je neznatno manje od nivoa iz decembra 2014. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne finansijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sistemi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unaprjeđenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na finansijskim tržištima zbog uticaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za nesmetano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obaveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaći i da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može da bude izložena u svom poslovanju također došla do izražaja sa izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog uticaja na finansijski i ekonomski sistem u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankarskog sistema nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

I narednih godina bankarski sektor u F BiH zadržao je dobre performanse u segmentu likvidnosnog rizika, osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani, a najveće promjene dešavale su se u ročnoj strukturi izvora, prije svega depozita, zbog kontinuiranog smanjenja izloženosti prema matičnim grupacijama, čiji su depoziti kod nekoliko banaka u većinskom stranom vlasništvu bili osnovni izvor finansiranja za agresivni kreditni rast ostvaren u godinama do izbijanja krize. Takođe, prisutan je kontinuirani trend smanjenja obaveza prema stranim finansijskim institucijama-kreditorima, što je takođe dio procesa razduživanja.

Likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivni, te dobrom ročnom usklađenošću finansijske aktive i

obaveza. Ipak, zbog još uvijek prisutnog uticaja i djelovanja finansijske krize, te dužničke krize u eurozoni, koja se negativno reflektira na bankarske sisteme pojedinih evropskih zemalja i banke „majke“ banaka u F BiH, ocjena je da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Takođe, treba imati u vidu činjenicu da je uticaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno privredno i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obaveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priliva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih uticaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom periodu će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva obezbjeđenje aktive koja ima dobre performanse i čiji kvalitet osigurava da se bankarski krediti zajedno sa kamatama vraćaju u skladu s rokovima dospeljeća.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospeljeća.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospeljeća instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. 09. 2015. godine najveće učešće od 75,5% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove³²) s učešćem od 6,4%. Uzeti krediti su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obaveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³³, sa prisutnim promjenama u smjeru trenda u posljednjih nekoliko godina. Nakon poboljšanja i rasta učešća dugoročnih depozita u periodu 2011.-2013. godina, u 2014. godini dolazi do stagnacije, dok je prvih devet mjeseci 2015. godine zabilježeno blago pogoršanje.

- u 000 KM-

Tabela 34: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospeljeću								
DEPOZITI	31.12.2013.		31.12.2014.		30.09.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	5.233.356	45,4	5.771.888	47,6	6.295.272	50,2	110	109
Do 3 mjeseca	365.229	3,2	279.332	2,3	139.958	1,1	76	50
Do 1 godine	668.142	5,8	701.041	5,8	654.272	5,2	105	93
1. Ukupno kratkoročni	6.266.727	54,4	6.752.261	55,7	7.089.502	56,5	108	105
Do 3 godine	3.541.354	30,7	3.437.563	28,3	3.430.639	27,3	97	100
Preko 3 godine	1.715.768	14,9	1.940.922	16,0	2.031.440	16,2	113	105
2. Ukupno dugoročni	5.257.122	45,6	5.378.485	44,3	5.462.079	43,5	102	102
UKUPNO (1 + 2)	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	12.551.581	100,0	105	103

Ukupni depoziti su u odnosu na kraj 2014. godine povećani za 3% ili 421 milion KM, najvećim dijelom su rezultat rasta depozita stanovništva za 6% ili 399 miliona KM, kao i ostalih sektora: nebankarskih finansijskih institucija za 12% ili 62 miliona KM, javnih preduzeća za 6% ili 55 miliona KM, privatnih preduzeća za 3% ili 55 miliona, ostalih depozita za 148% ili 54 miliona KM i vladinih institucija za 3% ili 24 miliona KM, a sa druge strane, smanjenja depozita bankarskih institucija za

³² Subordinisani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

³³ Prema preostalom dospeljeću.

26% ili 226 miliona KM i neprofitnih organizacija za 1% ili 3 miliona KM. Depoziti stanovništva, s učešćem od 58%, su najveći sektorski izvor finansiranja banaka u F BiH. Ročna struktura depozita po ugovorenom dospeljeću je relativno dobra, s učešćem kratkoročnih depozita od 56,5% i dugoročnih 43,5%, što je nešto lošije u odnosu na 31. 12. 2014. godine.

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su povećanja kratkoročnih depozita za 5% ili 337 miliona KM, najvećim dijelom depozita stanovništva za 285 miliona KM, privatnih preduzeća za 71 milion KM, vladinih institucija za 70 miliona KM, nebankarskih finansijskih institucija 50 miliona KM, ostalih organizacija 54 miliona KM i javnih preduzeća 12 miliona KM, dok je pad zabilježen kod bankarskih institucija za 203 miliona KM i neprofitnih organizacija za dva miliona KM. Dugoročni depoziti blago su povećani za 2% ili 84 miliona KM, kao posljedica rasta depozita preko tri godine (za 5%), najviše sektora stanovništva, dok su depoziti do tri godine zadržani na približno istom nivou. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita i dalje dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva sa povećanjem učešća sa 67,1% na 68,2% i bankarskih institucija sa neznatnim smanjenjem učešća sa 9,4% na 8,8%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveće učešće od 72,8% imaju depoziti stanovništva, uz rast učešća od 1,1 procentni poen, zatim depoziti javnih preduzeća 11,4%, uz povećanje učešća za 1,2 procentna poena. U periodu preko tri godine najveće učešće od 60,3% imaju depoziti stanovništva uz povećanje učešća za 1,3 procentna poena, a depoziti bankarskih institucija, s već duže vrijeme prisutnim trendom smanjenja, koji je nešto usporeniji, imaju učešće od 18,5% (na kraju 2014. godine 20,5%; 2013. godine 25,6%; 2012. godine 33,0%; 2011. godine 46,9% i 2010. godine 60,9%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospeljeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospeljeću, jer uključuje stanje depozita za period od izvještajnog datuma do datuma dospeljeća, što je prezentirano u narednoj tabeli.

- u 000 KM-

Tabela 35: Ročna struktura depozita po preostalom dospeljeću

DEPOZITI	31.12.2013.		31.12.2014.		30.09.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po videnju (do 7 dana)	5.343.263	46,4	5.874.183	48,4	6.459.409	51,5	110	110
7- 90 dana	920.951	7,9	898.335	7,4	664.435	5,3	98	74
91 dan do jedne godine	2.126.249	18,5	2.054.981	17,0	2.224.705	17,7	97	108
1. Ukupno kratkoročni	8.390.463	72,8	8.827.499	72,8	9.348.549	74,5	105	106
Do 5 godina	3.002.846	26,1	3.150.040	26,0	3.049.946	24,3	105	97
Preko 5 godina	130.540	1,1	153.207	1,2	153.086	1,2	117	100
2. Ukupno dugoročni	3.133.386	27,2	3.303.247	27,2	3.203.032	25,5	105	97
UKUPNO (1 + 2)	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	12.551.581	100,0	105	103

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospeljeću znatno lošija zbog visokog učešća kratkoročnih depozita od 74,5%, sa prisutnim trendom blagog pogoršanja u odnosu na kraj 2013. i 2014. godine. U odnosu na kraj 2014. godine, kratkoročni depoziti su imali rast od 6% ili 521 milion KM, uz povećanje učešća sa 72,8% na 74,5%, dok su dugoročni depoziti smanjeni, za 3% ili 100 miliona KM, uz smanjenje učešća u ukupnim depozitima sa 27,2% na 25,5%. Ako se pogleda struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (95,2% dugoročnih depozita i 24,3% ukupnih depozita), a smanjenje depozita sa preostalom ročnošću preko pet godina zaustavljeno je u 2014. godini, kada je zabilježeno umjereno povećanje od 17% ili 23 miliona KM, uz zadržavanje na približno istom nivou u prvih devet mjeseci 2015. godine. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospeljeću, može se zaključiti da je od 5,5 milijardi KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 30. 09. 2015. godine 2,3 milijarde KM, odnosno 41% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospeljeće manje od jedne godine.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora finansiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je

najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita, te da se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priliv finansijskih sredstava (zaduživanje) iz inostranstva, kako od matičnih grupacija, tako i od finansijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera, FBA je u junu 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti³⁴. Uz prethodno ispunjavanje propisanih uslova i saglasnost FBA, banke imaju mogućnost da određeni iznos (tzv. korektivni iznos) depozita stanovništva po viđenju koriste za kreditiranje sa dužim rokovima dospijeca. Sa 30. 09. 2015. godine četiri banke su, nakon dobijene saglasnosti FBA, počele koristiti korektivni iznos (213 miliona KM), s napomenom da je još dvije banke aplicirale za korištenje korektivnog iznosa. Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji podsticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a efekti se očekuju u narednom periodu.

Međutim, supervizorska zabrinutost je takođe prisutna zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom periodu i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tabela 36: Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2013.		31.12.2014.		30.09.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	1.175.825	10,8	1.210.806	10,8	1.243.659	10,7	103	103
Kratkoročni krediti	2.360.832	21,8	2.256.837	20,2	2.312.541	20,0	96	102
Dugoročni krediti	7.315.743	67,4	7.702.634	69,0	8.014.160	69,3	105	104
UKUPNO KREDITI	10.852.400	100,0	11.170.277	100,0	11.570.360	100,0	103	104

U tri kvartala 2015. godine dugoročni krediti su povećani za 4% ili 312 miliona KM, kratkoročni krediti za 2% ili 56 miliona KM, dok su dospjela potraživanja povećana za 3% ili 33 miliona KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje imaju dužnici banaka u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 63% se odnosi na privatna preduzeća, 35% stanovništvo i 2% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 85% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 52%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 69,6% što je za 0,4 procentna poena više u odnosu na kraj 2014. godine, a u prvih devet mjeseci 2015. godine imali su blagi rast od 4%. Novčana sredstva su smanjena za 3% ili 124 miliona KM, a njihovo učešće, u odnosu na kraj 2014. godine, smanjeno je sa 28,2% na 26,7%.

³⁴Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima upravljanja rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 46/14).

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tabeli.

- u % -

Tabela 37: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2013.	31.12.2014.	30.09.2015.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ³⁵ / ukupna aktiva	28,9	28,5	27,0
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	50,6	49,1	45,7
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	67,9	69,3	70,9
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ³⁶	86,4	84,9	85,7
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ³⁷	85,3	83,9	85,1

Sa 31. 12. 2014. godine pokazatelji su bili na približno istom nivou kao i na kraju 2013. godine, dok su u prvih devet mjeseci 2015. godine blago pogoršani, zbog smanjenja novčanih sredstava, rasta kredita i depozita i smanjenja uzetih kredita.

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2013. godini, nakon pogoršanja u 2012. godini, poboljšan (sa 88,1% na 86,4%), a isti trend je nastavljen i u 2014. godini i sa 31. 12. 2014. godine pokazatelj je iznosio 84,9%. Sa 30. 09. 2015. godine, pokazatelj je pogoršan zbog rasta kredita, uz rast depozita i smanjenje uzetih kredita i iznosi 85,7%. Kod deset banaka pokazatelj je viši od 85% (kritični nivo). S jedne strane, kod ovih banaka to je rezultat strukture pasive (relativno značajno učešće kapitala), a s druge strane, visokog učešća kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju, u on site kontrolama, usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja nivoa likvidnosti, te poboljšaju prakse za upravljanje izvorima sredstava, kako bi se osigurale zadovoljavajuće pozicije likvidnosti.

Banke su u 2015. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH. Obavezna rezerva kao značajan instrument monetarne politike, u BiH u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uslovima uticaja krize i pojačanog odliva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 01. 10. 2008. godine u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče takođe značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 10% (do 10. 06. 2014. godine 20%) u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 5% (do 10. 06. 2014. godine 10%) prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

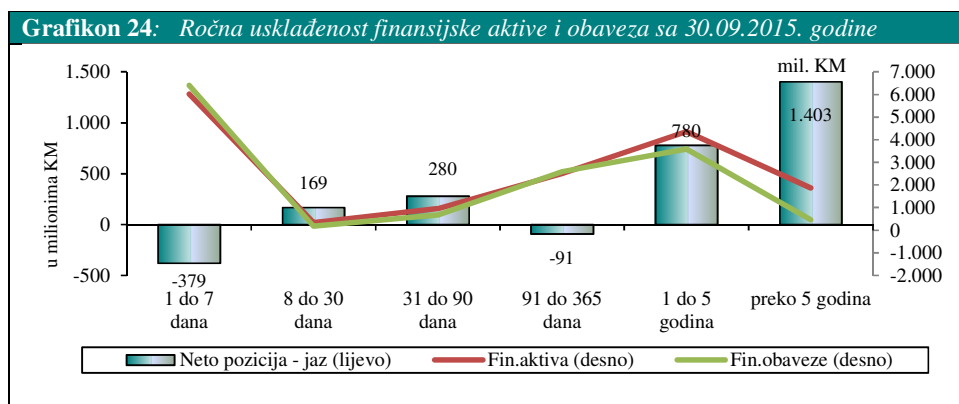
³⁵ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

³⁶ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³⁷ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

Tabela 38: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
1	31.12.2013.	31.12.2014.	30.09.2015.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5(3/2)	6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.722.887	4.060.671	4.272.710	109	105
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.423.657	3.797.970	4.064.463	111	107
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	5.887.967	6.351.607	7.022.463	108	111
4.Iznos obaveze ³⁸ :					
4.1. dekadni prosjek 10% od iznosa red.br. 3	1.177.593	635.161	702.246	54	111
4.2. dnevni minimum 5% od iznosa red.br.3	588.798	317.580	351.123	54	111
5.Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek ³⁹					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.545.294	3.425.510	3.570.464	135	104
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.834.859	3.480.390	3.713.340	123	107

Ukoliko se posmatra ročna usklađenost preostalih dospjeća ukupne finansijske aktive⁴⁰ i obaveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2014. godine.

Sa 30. 09. 2015. godine kratkoročna finansijska aktiva banaka u iznosu od 9,8 milijardi KM bila je manja za 20 miliona KM od kratkoročnih obaveza. U odnosu na kraj 2014. godine, kada je pozitivni jaz iznosio 202 miliona KM, to je smanjenje od 222 miliona KM ili 109,9%, što je dovelo do pogoršanja koeficijenta pokrivenosti kratkoročnih obaveza sa 102,2% na 99,8%.

Kratkoročna finansijska aktiva je povećana za 2,5%, a kratkoročne finansijske obaveze za 5%. U okviru kratkoročne finansijske aktive najveće povećanje od 3,5% ili 145 miliona KM zabilježeno je kod neto kredita, te kod aktive za trgovinu 22,2% ili 130 miliona, 73,8% ili 37 miliona KM kod novčanih pozajmica datih drugim bankama i 39,4% ili 36 miliona KM kod vrijednosnih papira koji se drže do dospelosti, dok je smanjenje od 2,7% ili 124 miliona KM zabilježeno kod novčanih sredstava. Finansijska aktiva preostalog roka dospelosti preko jedne godine je povećana za 3,9% ili 234 miliona KM, najviše kao posljedica povećanja kredita za 4,2% ili 247 miliona KM.

Obaveze sa rokom dospelosti do jedne godine (9,8 milijardi KM), povećane su za 4,9% ili 459 miliona KM, kao rezultat povećanja depozita za 5,9% ili 521 milion KM, ostalih finansijskih obaveza za

³⁸ U čl.1 Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Sl.novine F BiH“, br. 46/14) smanjen je procenat održavanja prosječnog dekadnog minimuma likvidnosti sa 20% na 10% i visine dnevnog minimuma novčanih sredstava sa 10% na 5%.

³⁹ Promjene u indexima na pozicijama 4.1., 4.2., 5. i 6. su rezultat izmjene navedene u prethodnoj napomeni.

⁴⁰ Finansijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

26,8% ili 46 miliona KM, smanjenja obaveza po uzetim kreditima za 22,5% ili 81 milion KM i subordinisanih dugova za 99,4% ili 27 miliona KM. Obaveze s rokom dospjeća preko jedne godine (4,0 milijarde KM) smanjene su 2,9% ili 119 miliona KM, najviše kao posljedica smanjenja depozita za 3% ili 100 miliona KM.

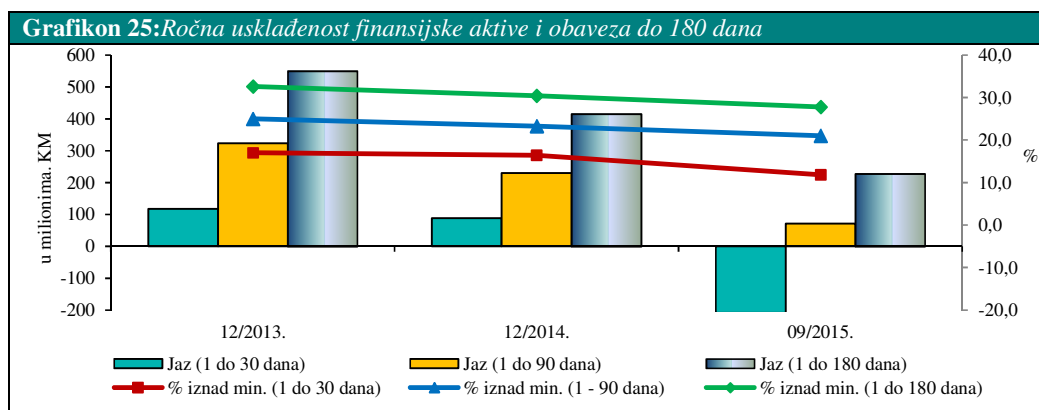
Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospjeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴¹.

- u 000 KM -

Tabela 39: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2013.	31.12.2014.	30.09.2015.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6 (4/3)
1	2	3	4		
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.924.526	6.303.761	6.373.438	106	101
2. iznos finansijskih obaveza	5.806.822	6.215.782	6.582.730	107	106
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	117.704	87.979	-209.292	75	n/a
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,0%	101,4%	96,8%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	17,0%	16,4%	11,8%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.809.340	7.132.287	7.322.536	105	103
2. iznos finansijskih obaveza	6.485.914	6.901.893	7.251.674	106	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	323.426	230.394	70.862	71	31
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	105,0%	103,3%	101,0%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	25,0%	23,3%	21,0%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.812.974	8.062.506	8.225.365	103	102
2. iznos finansijskih obaveza	7.263.293	7.647.885	7.998.634	105	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	549.681	414.621	226.731	75	55
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	107,6%	105,4%	102,8%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	32,6%	30,4%	27,8%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30. 09. 2015. godine pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

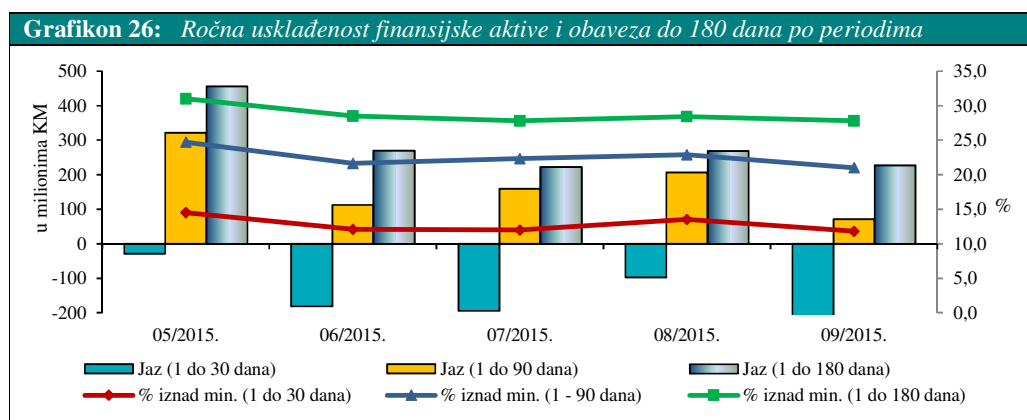
⁴¹ Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospjeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospjeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospjeća do 90 dana u plasmane s rokom dospjeća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospjeća do 180 dana u plasmane s rokom dospjeća do 180 dana.

Sa 30. 09. 2015. godine finansijska aktiva u prvom intervalu do 30 dana bila je manja od finansijskih obaveza, zbog većeg povećanja finansijskih obaveza, prvenstveno depozita i ostalih finansijskih obaveza, od rasta finansijske aktive (rast aktive za trgovinu, neto kredita i vrijednosnih papira koji se drže do dospijeća i smanjenje novčanih sredstava i pozajmica datih drugim bankama). U drugom i trećem intervalu finansijska aktiva bila je veća od finansijskih obaveza, i pored manje visine rasta finansijske aktive (prvenstveno rasta aktive za trgovinu i neto kredita uz smanjenje novčanih sredstava) od finansijskih obaveza (najviše depozita, a zatim obaveza po uzetim kreditima i ostalih obaveza).

Kao rezultat navedenog, ostvareni procenti ročne usklađenosti su u sva tri intervala nešto niži nego na kraju 2014. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 11,8%, u drugom za 21,0% i u trećem intervalu za 27,8%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza u periodu maj-septembar 2015. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim procentima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na osnovu svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankarskog sistema u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte finansijske krize na BiH i uticaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog loše ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obaveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor finansiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priliva likvidnih sredstava

zbog pada naplativosti kredita, treba istaći da će u narednom periodu banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvještaja i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴² kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke⁴³.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30. 09. 2015. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 10,2% ili 1,7 milijardi KM (na kraju 2014. godine 11,4% ili 1,8 milijardi KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 42,9% ili 7,1 milijarda KM (na kraju 2014. godine 44,2% ili 7,1 milijarda KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

⁴² "Službene novine F BiH", br. 48/12 – Prečišćeni tekst.

⁴³ Članom 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

Tabela 40: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno) ⁴⁴										
Opis	31.12.2014.				30.09.2015.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	961	12,7	1.385	16,7	697	9,0	1.149	13,6	73	83
2. Krediti	38	0,5	41	0,5	30	0,4	32	0,4	79	78
3. Krediti s val. klauzulom	6.294	82,9	6.438	77,8	6.624	85,8	6.758	80,0	105	105
4. Ostalo	295	3,9	409	5,0	371	4,8	508	6,0	126	124
Ukupno (1+2+3+4)	7.588	100,0	8.273	100,0	7.722	100,0	8.447	100,0	102	102
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	5.363	72,5	5.975	74,4	5.426	72,8	6.105	74,9	101	102
2. Uzeti krediti	949	12,8	954	11,9	831	11,1	832	10,2	88	87
3. Dep. i kred. s val.klauz.	882	11,9	882	11,0	1.008	13,5	1.008	12,4	114	114
4. ostalo	209	2,8	216	2,7	192	2,6	203	2,5	92	94
Ukupno (1+2+3+4)	7.403	100,0	8.027	100,0	7.457	100,0	8.148	100,0	101	102
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	78		78		20		26			
2. Pasiva	50		109		106		143			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	212		216		180		181			
%	12,0%		12,2%		9,6%		9,7%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	18,0%		17,8%		20,4%		20,3%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi⁴⁵ dominantno je učešće EURO od 65,0%, što je niže od učešća 31. 12. 2014. godine (70,5%), zbog smanjenja nominalnog iznosa sa 1,29 milijardi KM na 1,1 milijardu KM. Učešće EURO u obavezama od 90,3% je nešto niže nego na kraju 2014. godine, uz pad nominalnog iznosa za 72 miliona KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kreditu) i obaveza⁴⁶, koji je posebno značajan u aktivi (80,0% ili 6,8 milijardi KM), što je nešto više nego na kraju 2014. godine (77,8% ili 6,5 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 20,0% ili 1,7 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 13,0% ili 1,1 milijarda KM i ostale valute 7,0% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2014. godine ostale stavke u EURO imale su učešće od 15,6% ili 1,29 milijardi KM). Od ukupnih neto kredita (10,4 milijarde KM), cca 65,0% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (98,0%).

Na strani izvora, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (8,1 milijarda KM) najveće učešće od 79,1% ili 6,4 milijarde KM imaju stavke u EURO, najviše depoziti, (na kraju 2014. godine učešće obaveza u EURO bilo je 81,2% ili 6,5 milijardi KM), dok je učešće i iznos indeksiranih obaveza minimalan, ali nešto viši u odnosu na kraj 2014. godine, i iznosi 12,4% ili jednu milijardu KM.

⁴⁴ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁴⁵ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, finansijska aktiva se do 31.12.2011. godine iskazivala po neto principu, odnosno umanjena za rezerve za kreditne gubitke, dok se sa prelaskom na novu metodologiju izračuna umanjena stavki finansijske aktive u skladu sa MRS, od 31.12.2011. godine, iskazuje umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obaveze.

⁴⁶ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kreditu) i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema F BiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u 2015. godini kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 30. 09. 2015. godine dugu deviznu poziciju imalo je 15 banaka, a kratku poziciju dvije banke. Na nivou sistema iskazana je duga devizna pozicija od 9,7% ukupnog osnovnog kapitala banaka, što je za 20,3 procentna poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO, kao i ukupna, iznosila je 9,6% što je za 20,4 procentna poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (neto duga pozicija).

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u periodu provođenja reformi je dostigao zavidan nivo i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio finansijskog i ukupnog ekonomskog sistema F BiH. Naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktuelnim stresnim uslovima, te njegov dalji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uslovljeni stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduslov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi podsticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor privrede i stanovništva.

U cilju dodatnog jačanja otpornosti banaka u Federaciji BiH na potencijalno moguće oštrije krizne situacije, FBA je u maju 2014. godine donijela novu Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti. Novom Odlukom su, osim kvantitativnog i strukturalnog jačanja regulatornih zahtjeva za kapital, uvedeni i dodatni kapitalni zahtjevi: kapitalna poluga 6%, konzervacioni tampon za pokriće povećanih gubitaka za slučaj krize (u visini 2,5%). U skladu sa novom Odlukom, FBA u slučaju potrebe može posebnom odlukom propisati i druge specifične tampone za protucikličnu zaštitu i sistemski rizik, koje bi morao činiti osnovni kapital iznad minimalnog propisanog.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora finansiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, te da se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, FBA je u junu 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti. Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji podsticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a efekti se očekuju u narednom periodu.

U 2014. godini FBA je, također, donijela podzakonske akte vezano za primjenu Zakona o zaštiti žiranata u Federaciji Bosne i Hercegovine i Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga u Federaciji Bosne i Hercegovine, čime se zaokružio regulatorni okvir za adekvatnu primjenu navedenih Zakona.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svoje nadležnosti koje će omogućiti povećanje kreditne aktivnosti banaka i veću potporu gospodarstvu u cilju prevazilaženja i ublažavanja uticaja posljedica globalne finansijske krize na bankarski sektor u F BiH;
- nastaviti sa provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;

- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvještaja i kontrolama na licu mjesta, sa težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - nastaviti sa kontinuiranim pojačanim nadzorom nad bankama u kojima su utvrđene značajne slabosti u upravljanju kreditnim rizicima;
 - nastaviti sa detaljnijim pregledom kvaliteta aktive kod banaka koje bilježe značajne nadprosječne stope kreditnog rasta;
 - unapređivati alat „Sistem ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije finansijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
 - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijeđivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - nadzirati usklađenost banaka sa zakonima i podzakonskim aktima i primjenjene prakse u bankama u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiradata,
- raditi na izradi nove podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva, kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji, a u skladu sa usvojenom Strategijom za uvođenje Bazela III i Akcionim planovima za realizaciju navedene Strategije;
- nastaviti raditi na unapređenju i jačanju kapaciteta za efikasnu bankarsku superviziju;
- aktivno raditi na realizaciji preporuka FSAP misije (programa procjene finansijskog sektora) koji se odnose na bankarsku superviziju;
- kontinuirano operativno usavršavati informacioni sistem koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- zajedno sa drugim nadležnim institucijama članicama Stalnog odbora za finansijsku stabilnost BiH (SOFS), nastaviti vršiti nadzor nad sistemskim rizicima i raditi na unapređenju okvira za upravljanje krizom i pregledati i redovno ažurirati plan za vanredne situacije u sklopu pripreme za krizu;
- nastaviti i unapređivati saradnju na bilateralnoj osnovi sa bankarskim regulatorima, odnosno supervizorskim institucijama drugih država u kojim je sjedište bankarskih grupacija prisutnih u F BiH, na osnovu potpisanih Memoranduma o razumijevanju-MoU (Austrija, Slovenija Turska, Hrvatska i dr.);
- aktivno raditi na uspostavljanju saradnje i potpisivanju MoU sa nadležnim bankarskim regulatornim tijelima sa kojima još nisu potpisani MoU (Italije, Njemačke i Rusije);
- nastaviti saradnju sa ECB-om i EBA-om u pravcu potpisivanja međusobnih memoranduma i razmjene informacija u nadzoru banaka, te sa međunarodnim finansijskim institucijama MMF, SB, EBRD-om i dr.;
- unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, stručne rasprave u izradi nove podzakonske regulative, organizovati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati saradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka;
- nastaviti i unapređivati saradnju sa eksternim revizorima banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije na osnovu zaključka Upravnog odbora.

Takođe je potrebno i dalje snažnije angažovanje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- ubrzanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije u cilju podsticanja privrednog razvoja BiH i približavanju EU;
- kreiranju i dogradnji regulative za finansijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, a posebno na pripremi i usvajanju novog Zakona o bankama i zakonskog okvira za sanaciju i rješavanje problematičnih banaka;
- jačanju okvira mehanizama zaštite finansijskog sektora i upravljanja krizom, jačanju uloge Stalnog odbora za finansijsku stabilnost BiH, unapređenju koordinacije između članica SOFS-a i uvođenju makroprudencijalnih analiza, alata i politika i dr.
- uspostavljanju okvira za finansijsko restruktuiranje i konsolidaciju privrednih subjekata;
- uspostavljanju efikasnog okvira za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- kreiranje i donošenje mjera u cilju rješavanja ili ublažavanja problema prezaduženih osoba i dr.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrisati na:

- potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od uticaja krize koja je u sadašnjim uslovima najveća opasnost za banke i za realni sektor privrede i stanovništva;
- kapitalno jačanje i osiguranje nivoa solventnosti srazmjerno rastu aktive i rizika;
- unapređenju svojih sistema upravljanja rizicima, a posebno kreditnim rizikom,
- uvođenju ili unapređenju sistema ranog prepoznavanja pogoršanja kreditnog portfolia i efikasnijim mjerama za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- jačanju sistema internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obaveza i uloge;
- pripremi i ažuriranju svojih planova za izvanredne odnosno krizne situacije i planova oporavka;
- uspostavi i unapređenju stres testova na moguće scenarije kriznih situacija i njihov uticaj na poslovanje banke, a posebno kapital, kreditni rizik i rizik likvidnosti, a unutar toga posebno na ročnu usklađenost;
- dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- aktivno učešće u implementaciji mjera na rješavanju problema prezaduženosti pojedinaca, finansijskoj konsolidaciji privrednih društava;
- unapređenju transparentnosti i objavljivanja informacija;
- implementaciji zakona i podzakonskih akata u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranta;
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-76-2/15
Sarajevo, 26.11.2015. godine

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Bilans stanja banaka u F BiH po šemi FBA
PRILOG 3.....	Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u F BiH
PRILOG 4.....	Štednja stanovništva u bankama u F BiH
PRILOG 5.....	Izveštaj o klasifikaciji aktive i vanbilansnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 6.....	Bilans uspjeha banaka u F BiH po šemi FBA
PRILOG 7.....	Izveštaj o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH
PRILOG 8.....	Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 30.09.2015.godine

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	Privr.direktor HAMID PRŠEŠ
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	070/340-341, fax:036/444-235	DRAGAN KOVAČEVIĆ
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
6	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva br. 25.	033/586-870, fax:586-880	MIRZA HUREM
8	NLB BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	SENAD REDŽIĆ
9	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	ADNAN BOGUNIĆ
10	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
11	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	KARLHEINZ DOBNIGG
12	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1	033/724-930, fax: 668-952	SALKO SELMAN
13	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Anđela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
14	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
15	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	IVAN VLAHO
16	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	VEDRAN HADŽIAHMETOVIĆ
17	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	MIRZET RIBIĆ
18	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2.	033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

**BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA
AKTIVNI PODBILANS**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	30.09.2015.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.417.898	4.560.234	4.436.470
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	627.016	618.460	911.940
1b	Kamatonosni računi depozita	3.790.882	3.941.774	3.524.530
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	381.909	586.704	716.732
3.	Plasmani drugim bankama	51.960	50.836	104.612
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	10.852.400	11.170.277	11.570.360
4a	Kreditni	9.676.527	9.959.429	10.326.664
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	48	42	37
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	1.175.825	1.210.806	1.243.659
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeca	180.604	214.585	222.944
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	476.199	491.740	495.152
7.	Ostale nekretnine	36.786	34.120	37.717
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	23.762	23.135	22.338
9.	Ostala aktiva	252.122	241.737	251.666
10.	MINUS:Ispravke vrijednosti	1.227.090	1.222.838	1.225.783
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	1.163.928	1.160.481	1.168.896
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	61.162	62.357	56.887
11.	UKUPNA AKTIVA	15.446.550	16.150.530	16.632.208
	O B A V E Z E			
12.	Depoziti	11.523.849	12.130.746	12.551.581
12a	Kamatonosni depoziti	9.363.284	9.360.082	9.489.612
12b	Nekamatonosni depoziti	2.160.565	2.770.664	3.061.969
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	1.577	150	150
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza			
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	1.577	150	150
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka			
15.	Obaveze prema vladi			
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.039.381	1.026.503	942.635
16a	sa preostalim rokom dospijeca do jedne godine	212.485	359.866	279.035
16b	sa preostalim rokom dospijeca preko jedne godine	826.896	666.637	663.600
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	166.889	156.233	109.953
18.	Ostale obaveze	406.909	417.395	453.041
19.	UKUPNE OBAVEZE	13.138.605	13.731.027	14.057.360
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	11.959	11.959	11.709
21.	Obične dionice	1.196.633	1.221.591	1.262.180
22.	Emisiona ažija	136.485	136.485	132.667
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	88	88
22b	na obične dionice	128.065	136.397	132.579
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	649.879	618.214	678.648
24.	Kursne razlike			
25.	Ostali kapital	-2.745	115.520	173.910
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.307.945	2.419.503	2.574.848
28.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	15.446.550	16.150.530	16.632.208
	PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS	661.321	638.913	710.461
	UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA	16.107.871	16.789.443	17.342.669

PRILOG 3

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANSIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 30.09.2015. godine**

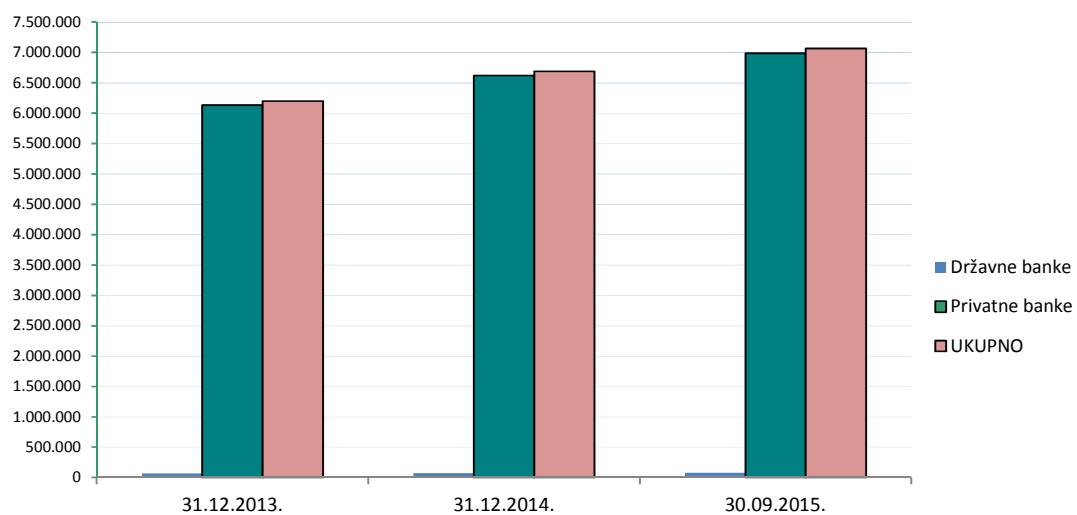
u 000 KM

R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Finansij ski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1	BOR Banka d.d. Sarajevo	235.942	1,4%	179.544	1,6%	126.840	1,0%	2.232
2	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	631.732	3,8%	461.773	4,0%	399.670	3,2%	3.054
3	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	902.673	5,4%	582.160	5,0%	638.939	5,1%	-6.245
4	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	1.577.985	9,5%	1.212.940	10,5%	1.105.064	8,8%	21.889
5	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	196.000	1,2%	94.169	0,8%	139.912	1,1%	582
6	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	81.405	0,5%	44.945	0,4%	55.049	0,4%	643
7	Moja banka d.d.Sarajevo	202.770	1,2%	146.378	1,3%	169.865	1,4%	137
8	NLB banka d.d. Tuzla	920.639	5,5%	679.043	5,9%	752.005	6,0%	6.647
9	Privredna Banka d.d Sarajevo	157.172	0,9%	104.838	0,9%	130.586	1,0%	44
10	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	417.720	2,5%	339.894	2,9%	264.067	2,1%	-843
11	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina	3.649.154	21,9%	2.274.772	19,7%	2.902.109	23,1%	55.647
12	Sberbank BH d.d. Sarajevo	1.089.930	6,6%	891.160	7,7%	829.436	6,6%	4.669
13	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	1.075.297	6,5%	871.985	7,5%	878.035	7,0%	15.792
14	Union banka d.d. Sarajevo	342.216	2,1%	133.989	1,2%	277.957	2,2%	115
15	UniCredit bank d.d. Mostar	4.258.434	25,6%	2.875.695	24,9%	3.245.788	25,9%	65.086
16	Vakufska banka d.d. Sarajevo	252.801	1,5%	185.370	1,6%	216.670	1,7%	197
17	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	640.338	3,8%	491.705	4,2%	419.589	3,3%	4.264
	UKUPNO	16.632.208	100,0%	11.570.360	100,0%	12.551.581	100,0%	173.910

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2013.	31.12.2014.	30.09.2015.
Državne banke	65.179	73.072	77.215
Privatne banke	6.135.711	6.618.891	6.988.408
UKUPNO	6.200.890	6.691.963	7.065.623

PRILOG 5

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.09.2015. godine**

- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANSA -

u 000 KM

Red br.	STAVKE AKTIVE BILANSE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.114.350	168.023	23.385	4.688	2.095	2.312.541
2.	Dugoročni krediti	7.076.446	528.856	236.647	99.081	17.229	7.958.259
3.	Ostali plasmani	175.221	948	51	167	1.880	178.267
4.	Obračunata kamata i naknada	37.083	4.713	1.753	5.527	25.933	75.009
5.	Dospjela potraživanja	37.461	22.931	24.418	347.829	784.615	1.217.254
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	0	0	1.107	310	24.988	26.405
7.	Ostala bilansna aktiva koja se klasifikuje	412.215	4.484	1.202	7.198	35.611	460.710
8.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA KOJA SE KLASIFIKUJE (zbir pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	9.852.776	729.955	288.563	464.800	892.351	12.228.445
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	193.554	63.333	72.798	274.077	892.352	1.496.114
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANSNE AKTIVE	121.576	48.292	101.676	233.087	721.153	1.225.784
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	108.541	39.023	17.014	82.144	172.715	419.437
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	82.025	26.496	22.056	79.952	68.581	279.110
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI						201.627
14.	BILANSNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFIKUJE (bruto knjigovod. vrijednost)						5.629.546
15.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						17.857.991

PREGLED AKTIVE BILANSA KOJA SE NE KLASIFIKUJE I IZNOSA PLASMANA OBEZBJEĐENIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	3.457.830
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka sa utvrđenim investicionim rejtingom	933.638
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	512.924
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja u toku godinu dana od dana sticanja	5.472
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	0
14.f	Potraživanja za više uplaćene poreske obaveze	16.341
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	103.121
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitovani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja obezbjeđena njihovim безусловnim garancijama plativim na prvi poziv	600.220
	UKUPNO pozicija 14	5.629.546
8a.	Iznos plasmana obezbjeđenih novčanim depozitima	175.162

KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.09.2015. godine

- KLASIFIKACIJA VANBILANSNIH STAVKI -

u 000 KM

Red br.	VANBILANSNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	372.445	37.765	2.768	601	300	413.879
2.	Činidbene garancije	547.456	93.511	709	5.553	0	647.229
3.	Nepokriveni akreditivi	38.965	410	116	0	0	39.491
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.483.851	69.460	977	157	119	1.554.564
5.	Ostale potencijalne obaveze banke	12.897	333	0	1	143	13.374
6.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE KOJE SE KLASIFIKUJU (zbir pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke	2.455.614	201.479	4.570	6.312	562	2.668.537
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	48.127	13.273	886	3.632	562	66.480
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA VANBILANSNE STAVKE	22.665	2.434	1.209	3.301	234	29.843
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	29.387	11.646	271	805	438	42.547
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBIL. STAVKAMA	24.395	9.761	727	1.331	410	36.624
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA						7.410
12.	VANBILANSNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFIKUJU						306.314
13.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE						2.974.851
6a.	Iznos potencijalnih obaveza obezbjedenih novčanim depozitom						49.236
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita sa klauzulom o bezuslovnom otkazivanju						436.644

PRILOG 6

BILANS USPJEHA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	30.06.2013.	30.06.2014.	30.09.2015.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	1.026	2.489	1.065
2)	Plasmani drugim bankama	944	1.217	1.352
3)	Kreditni i poslovi lizinga	351.026	346.714	515.294
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospeljeja	3.796	3.644	4.977
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	184	646	49
6)	Potraživanja po plaćenim vanbilansnim obavezama	0	0	2
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	32.301	31.765	49.584
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	389.277	386.475	572.323
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	104.333	98.178	130.556
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	112	0	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	0	0	0
4)	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	11.607	10.183	11.401
5)	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	4.494	5.683	6.093
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	1.438	1.362	1.120
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	121.984	115.406	149.170
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	267.293	271.069	423.153
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	19.106	19.405	36.716
b)	Naknade po kreditima	3.195	3.328	5.954
c)	Naknade po vanbilansnim poslovima	12.102	12.351	18.018
d)	Naknade za izvršene usluge	92.436	99.096	163.487
e)	Prihod iz poslova trgovanja	2.499	445	132
f)	Ostali operativni prihodi	23.501	22.963	31.542
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	152.839	157.588	255.849
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i direktni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz.aktive, rezerviranja za potenc.obaveze i ost.vrijed.usklađ	54.397	66.088	78.303
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	35.501	37.371	63.570
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	89.898	103.459	141.873
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plata i doprinosa	121.419	122.503	181.956
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	76.433	72.377	107.437
3)	Ostali operativni troškovi	46.276	44.979	73.788
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	244.128	239.859	363.181
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	334.026	343.318	505.054
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	91.919	94.701	181.036
5.	GUBITAK	5.813	9.362	7.088
6.	POREZI	3.531	0	38
7.	DOBIT PO OSNOVU POVEĆANJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	116	0	0
8.	GUBITAK PO OSNOVU SMANJENJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA.	0	0	0
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	88.504	94.701	180.998
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	5.813	9.362	7.088
11.	FINANSIJSKI REZULTAT 9.-10.	82.691	85.339	173.910

PRILOG 7

IZVJEŠTAJ O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U F BiH - AKTIVNI BILANS

u 000 KM

R.br	O P I S	31.12.13.	31.12.14.	30.09.15.
OSNOVNI KAPITAL BANKE				
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dion. kap. iz osnova nom. iznosa običnih i trajnih priorit. nekumul. dionica izdatih po osnovu novč. uplata u dionički kap.	1.188.094	1.217.909	1.258.368
1.2.	Dion. kap. iz osnova nom. iznosa običnih i trajnih priorit. nekumul. dionica izdatih po osnovu ulož. stvari i prava u dion. kap.	12.550	12.550	12.431
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	136.485	136.485	132.667
1.4.	Opšte zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	206.809	106.051	117.789
1.5. ¹	Ostale rezerve formirane iz dobiti nakon oporezivanja na osnovu odluke skupštine banke		409.634	408.058
1.6. ¹	Zadržana, neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina i dobit tekuće godine		108.756	141.713
1.5. ²	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	362.349		
1.6. ²	Zadržana - neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	248.901		
1.a.	UKUPNO (od 1.1 do 1.6)	2.155.188	1.991.385	2.071.026
1.b.	Odbitne stavke od 1.a			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	112.610	122.705	140.963
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	140.445	50.868	7.088
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	156	81	81
1.10. ¹	Iznos nematerijalne imovine u skladu sa primjenjivim računovodstvenim okvirom	41.418	41.873	48.124
1.11. ¹	Iznos odloženih poreskih sredstava		2.780	2.791
1.12. ¹	Iznos negativnih revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promjene fer vrijednosti imovine		1.282	1.734
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10)	294.629	219.589	200.781
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a. - 1.b.)	1.860.559	1.771.796	1.870.245
DOPUNSKI KAPITAL BANKE				
2.1.	Dion. kap. iz osnova nominalnog iznosa trajnih priorit. kumulativnih dionica izdatih po osnovu novčanih uplata u dionički kap.	3.091	3.091	3.090
2.2.	Dion. kap. iz osnova nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdatih po osnovu uloženi stvari i prava u dionički kap.	0	0	0
2.3.	Iznos opštih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka za aktivu banke procijenjenu kao kategorija A - Dobra aktiva	215.083	229.895	241.680
2.4. ¹	Iznos pozitivnih revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promjene fer vrijednosti imovine		23.703	17.531
2.4. ²	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene od strane eksternog revizora	71.984		
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6. ³	Iznos subordinisanih dugova	165.473	154.814	108.534
2.7. ³	Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala	0	0	0
2.8. ³	Iznos ostalih instrumenata kapitala	1.416	1.419	1.419
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1 do 2.8)	457.047	412.922	372.254
ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE				
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji po ocjeni FBA predstavlja primljenu, a precijenjenu vrijednost	0	0	0
3.2.	Ulozi (investicije) banke u kapital drugih pravnih lica koji prelazi 5% visine Osnovnog kapitala banke	2.844	1.678	1.343
3.3.	Potraž. od dionič. koji posjed. znač. glas. pravo u banci odobr. od banke supr. odredb. Zakona, prop. FBA i posl. polit. banke	0	1.509	755
3.4.	Velika izlaganja banke kred. riziku prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci izvršena bez prethodne saglasnosti FBA	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	156.866	199.890	210.510
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1 do 3.5.)	159.710	203.077	212.608
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE(1+2-3)	2.157.896	1.981.641	2.029.891
B.³	RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	10.998.977	11.394.469	11.797.259
C.	POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	981.318	982.250	976.734
D.	PTR (PONDERISANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.³	UKUPAN RIZIK AKTIVE (B + C+D)	11.980.295	12.376.719	12.773.993
F.	STOPA NETO-KAPITALA (A/E) (% 1 dec.)	18,0%	16,0%	15,9%

¹ Opis pozicije je važeći od 30.09.2014. godine

² Opis pozicije je važeći do 30.06.2014. godine

³ Opisi pozicija važe od 30.09.2014. godine, a stari opisi bili su:

1.10. Iznos nematerijalne imovine: patenti, licence, koncesije, ulaganja u: istraživanje tržišta, trgovačko ime, trgovačke znak te goodwill i sl.

2. 6. Iznos subordinisanih dugova najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala

2. 7. Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala

2. 8. Iznos stavki - obaveza trajnog karaktera bez obaveze za vraćanje

B. RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKIVALENATA; E. UKUPNI PONDERISANI RIZICI (B+C+D)

PRILOG 8

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2013.	31.12.2014.	30.09.2015.
1	BOR Banka d.d. Sarajevo	64	64	65
2	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	279	312	339
3	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	517	513	511
4	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	528	521	539
5	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	164	164	143
6	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	71	75	78
7	Moja banka d.d.Sarajevo	156	142	142
8	NLB banka d.d. Tuzla	442	430	455
9	Privredna Banka d.d Sarajevo	177	164	159
10	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	333	291	266
11	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina	1.531	1.478	1.395
12	Sberbank BH d.d. Sarajevo	411	435	432
13	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	462	475	477
14	Union banka d.d. Sarajevo	200	202	189
15	UniCredit bank d.d. Mostar	1.262	1.216	1.215
16	Vakufska banka d.d. Sarajevo	225	231	209
17	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	229	247	262
	UKUPNO	7.051	6.960	6.876